SFI DET NATIONALE FORSKNINGSCENTER FOR VELFÆRD

HANDICAP, UDDANNELSE OG BESKÆFTIGELSE

14:26

MALENE RODE LARSEN
JAN HØGELUND

14:26

HANDICAP, UDDANNELSE OG BESKÆFTIGELSE

MALENE RODE LARSEN
JAN HØGELUND

KØBENHAVN 2014
SFI – DET NATIONALE FORSKNINGSCENTER FOR VELFÆRD

HANDICAP, UDDANNELSE OG BESKÆFTIGELSE
Afdelingsleder: Lisbeth Pedersen
Afdelingen for beskæftigelse og integration

Undersøgelsens følgegruppe:
Lars Nørregaard, Kvalitets- og Tilsynsstyrelsen
Mette Ring Rossing, Styrelsen for Videregående Uddannelser
Helle Sølvsten, Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering

ISSN: 1396-1810
e-ISBN: 978-87-7119- 267-4

Layout: Hedda Bank
Forsidefoto: Colourbox
Netpublikation
Tryk: Rosendahls – Schultz Grafisk A/S

© 2014 SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd
Herluf Trolles Gade 11
1052 København K
Tlf. 33 48 08 00
sfi@sfi.dk
www.sfi.dk

SFI's publikationer kan frit citeres med tydelig angivelse af kilden.

INDHOLD

FORORD 5

RESUMÉ 7

1 SAMMENFATNING 11

Indledning 11
Handicapbegrebet 12
Rapportens data 12
Rapportens temaer og analyser 13
Rapportens resultater 14
Perspektivering 15

2 OM UNDERSØGELSEN 17

Baggrund og formål 17
Begrebet “handicap” 18
Det operationaliserede handicapbegreb 20

Data og variable 20
Kausaliteten i handicap, uddannelse og beskæftigelse 23
Hvad betyder det, at noget er statistisk signifikant? 25

3 HANDICAP, UDDANNELSE OG BESKÆFTIGELSE 27

Karakteristika ved personer med handicap sammenlignet med personer uden handicap 28
Opsummering 35
Uddannelsesniveau 36
Opsummering 40
Igangværende uddannelse 41
Opsummering 44
Betydningen af handicap og andre baggrundskarakteristika for kompetencegivende uddannelse 45
Opsummering 49
Betydningen af uddannelsesniveauet for handicappedes beskæftigelse 49
Opsummering 59

BILAG 61

LITTERATUR 67

SFI-RAPPORTER SIDEN 2013 69

FORORD

I SRSF-regeringens handicappolitiske handlingsplan fra 2013 nævnes en række indsatser, som skal øge inklusionen af personer med handicap i samfundet. Når det gælder uddannelse og beskæftigelse er ét tiltag, at man vil sikre mere viden om sammenhængen mellem uddannelse og beskæftigelse blandt personer med handicap. Denne rapport søger at bidrage til opfyldelsen af dette mål ved bl.a. at belyse uddannelsesniveauet og uddannelsesaktiviteten og beskæftigelsen blandt personer med handicap.

Rapporten bygger på surveydata om personer i befolkningen mellem 16 og 64 år, som blev telefoninterviewet i forbindelse med Danmarks Statistiks Arbejdskraftundersøgelsen 1. kvartal 2012. Herudover er der benyttet registeroplysninger.

Der har til undersøgelsen været tilknyttet en følgegruppe, som har kommenteret et rapportudkast. Herudover er rapporten også blevet kommenteret af cand.polit., ph.d. Jane Greve. Vi takker dem for gode og konstruktive kommentarer.

Rapporten er udarbejdet af videnskabelig assistent Malene Rode Larsen og seniorforsker Jan Høgelund, som også har været projektleder på undersøgelsen.

Rapporten er bestilt og finansieret af Kvalitets- og Tilsynsstyrelsen under Undervisningsministeriet, og den er gennemført i Afdelingen for beskæftigelse og integration i SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd.

København, oktober 2014
AGI CSONKA

RESUMÉ

Deltagelse i væsentlige samfundsmæssige aktiviteter som eksempelvis beskæftigelse er markant lavere blandt personer med handicap end blandt personer uden handicap. I 2013 lancerede SRSF-regeringen en handicappolitisk handlingsplan med fokus på inklusion af personer med handicap i alle dele af samfundet, herunder i uddannelse, beskæftigelse og civilsamfundet. Når det gælder uddannelse og beskæftigelse er et af handlingsplanens tiltag, at man vil sikre mere viden om sammenhængen mellem uddannelse og beskæftigelse blandt personer med handicap. Denne rapport søger at bidrage til opfyldelsen af dette mål ved at belyse dels uddannelsesniveauet og uddannelsesaktiviteten blandt personer med et selvvurderet handicap eller længerevarende helbredsproblem, dels sammenhængen mellem uddannelsesniveauet blandt personer med et handicap eller længerevarende helbredsproblem og deres sandsynlighed for at være i beskæftigelse. Det er således hensigten, at rapportens resultater kan bidrage til at skabe et bedre grundlag for den handicappolitiske indsats.

RESULTATER

Rapportens hovedresultater er:

- Andelen med en kompetencegivende uddannelse blandt personer med et handicap er væsentlig mindre end blandt personer uden handicap og personer med et mindre handicap. Det er især personer med et større handicap og personer med en psykisk lidelse, som ikke har en kompetencegivende uddannelse.
- Personer med handicap er ikke nær så ofte i gang med en uddannelse som personer uden handicap.
- Både blandt personer med og personer uden handicap er der en stærk sammenhæng mellem uddannelsesniveau og beskæftigelsessandsynlighed. For begge grupper gælder, at sandsynligheden for at være beskæftiget gennemgående vokser med uddannelsens længde. Blandt personer med handicap er beskæftigelsesandelen eksempelvis 31 pct. for personer med 9. klasse som højeste fuldførte uddannelse, mens den tilsvarende andel er 55 pct. for personer med en handels- og kontoruddannelse og 73 pct. for personer med en mellemlang videregående uddannelse.

PERSPEKTIVERING

Denne rapport giver på nogle områder ny viden. Rapporten giver på grundlag af registerdata således en detaljeret, landsdækkende beskrivelse af, hvilke uddannelser personer med handicap er i gang med, og hvilke uddannelser de har erhvervet sig. I forlængelse heraf viser den bl.a., hvor ofte personer med forskellige uddannelser er beskæftiget. Denne viden kan være relevant for uddannelsesinstitutioner og for de ministerier og styrelser, som beskæftiger sig med uddannelsesområdet.

Rapportens resultater bekræfter resultater fra tidligere undersøgelser, som viser, at andelen med en kompetencegivende uddannelse er signifikant mindre blandt personer med handicap end blandt personer uden handicap. Herudover viser rapporten, at navnlig personer med større handicap og personer med en psykisk lidelse sjældent har en kompetencegivende uddannelse. Det kan på den ene side tyde på, at større handicap og psykiske lidelser reducerer sandsynligheden for at få en kompetencegivende uddannelse, fx fordi helbredsproblemet gør det vanskeligt at koncentrere sig i længere tid ad gangen eller uddannelsesinstitutionerne har vanskeligt ved at rumme personer med større handicap eller

en psykisk lidelse. Da handicap ofte erhverves i løbet af livet kan resultatet imidlertid også tyde på, at fravær af en kompetencegivende uddannelse øger risikoen for senere i livet at erhverve sig et handicap, navnlig et større handicap eller en psykisk lidelse.

Rapporten bekræfter også resultater fra tidligere undersøgelser, som viser, at der er en sammenhæng mellem uddannelse og beskæftigelse: jo højere uddannelsesniveau desto større beskæftigelsessandsynlighed. Dette gælder både for personer med handicap og personer uden handicap. Resultatet kan både afspejle, at uddannelse i sig selv øger sandsynligheden for at komme i beskæftigelse. Men resultatet kan også afspejle, at fx motivation og "ressourcer" øger sandsynligheden for både at få en kompetencegivende uddannelse og være beskæftiget.

Selv hvis uddannelse har en kausal effekt på beskæftigelsessandsynligheden, tyder et andet af rapportens resultater imidlertid på, at "mere uddannelse" ikke gør det alene. Rapporten viser således, at for stort set alle uddannelsesniveauer har personer med handicap en lavere beskæftigelsesandel end personer uden handicap. Det gælder både blandt personer med erhvervsfaglige og videregående uddannelser. Rapportens resultater tyder dermed på, at der kan være et potentiale for en bedre udnyttelse af de uddannelseskompetencer, som ikke-beskæftigede personer med handicap har, og dermed for en samfundsmæssig gevinst.

GRUNDLAG

Rapporten bygger på:

- Surveydata fra Danmarks Statistiks Arbejdskraftundersøgelsen 1. kvartal 2012 om ca. 19.000 personer i alderen 16-64 år.

Hertil er koblet:

- Registerdata fra Danmarks Statistik om bl.a. uddannelse.

KAPITEL 1

SAMMENFATNING

INDLEDNING

Tidligere undersøgelser viser at deltagelse i væsentlige samfundsmæssige aktiviteter som eksempelvis beskæftigelse er markant lavere blandt personer med handicap end blandt personer uden handicap. I 2013 lancerede SRSF-regeringen en handicappolitisk handlingsplan med fokus på inklusion af personer med handicap i alle dele af samfundet, herunder i uddannelse, beskæftigelse og civilsamfundet. Handlingsplanen beskriver en række indsatser og tiltag inden for områderne Medborgerskab og deltagelse, Uddannelse, Beskæftigelse, Viden og effekt, Sammenhæng og kvalitet samt Innovation, teknologi og tilgængelighed. Når det gælder uddannelse og beskæftigelse, er ét tiltag, at man vil sikre mere viden om sammenhængen mellem uddannelse og beskæftigelse blandt personer med handicap. Denne rapport søger at bidrage til opfyldelsen af dette mål ved at belyse dels uddannelsesniveauet og uddannelsesaktiviteten blandt personer med et selvvurderet handicap eller længerevarende helbredsproblem, dels sammenhængen mellem uddannelsesniveauet blandt personer med et handicap eller længerevarende helbredsproblem og sandsynligheden for, at de er i beskæftigelse.

HANDICAPBEGREBET

Begrebet "handicap" er ifølge WHO relationelt (World Health Organisation, 2001). Det vil sige, at der skelnes mellem en funktionsnedsættelse og et handicap. En funktionsnedsættelse indebærer ikke i sig selv et handicap – det er i mødet med omgivelserne, at det afgøres, om der er tale om et handicap. Der er tale om et handicap, hvis en person har en funktionsnedsættelse, der medfører, at der er aktiviteter, personen ikke kan udføre, som personer uden handicap er i stand til. Det er således – ifølge WHO's definition – en forudsætning for at have et handicap, at personen påvirkes socialt eller arbejdsmæssigt af sin funktionsnedsættelse. I denne rapport tager vi udgangspunkt i WHO's definition og operationaliserer begrebet "handicap" ved at kategorisere personer ud fra personernes egen vurdering (selvrapportering) af, om de har et handicap. Personerne i undersøgelsen bliver således spurgt, om de har et handicap eller længerevarende helbredsproblem, og de personer, der svarer "ja", definerer vi som personer med et handicap. Dette handicapbegreb er meget bredt, idet også personer med en kronisk sygdom inkluderes, selvom de ikke nødvendigvis har et handicap ifølge WHO's definition. Fordelen ved denne operationalisering er, at den muliggør sammenligninger over tid, idet handicapbegrebet bliver anvendt på samme måde i de tidligere handicapundersøgelser, som SFI har foretaget (Miiller, Høgelund & Geerdsen, 2006; Larsen & Høgelund, 2009; Thomsen & Høgelund, 2011; Kjeldsen, Houlberg & Høgelund, 2013). Samtidig er det dog vigtigt at pointere, at denne egenvurdering af handicap kan give anledning til kunstige forskelle i forekomsten af handicap mellem fx køn og aldersgrupper, hvis nogle grupper er mere tilbøjelige til at rapportere om et handicap eller et længerevarende helbredsproblem end andre – dette er en svaghed ved det selvrapporterede begreb. I det følgende omtales personer, som har angivet at have et handicap eller længerevarende helbredsproblem, som hovedregel blot som "personer med handicap".

RAPPORTENS DATA

Rapportens data stammer primært fra Danmarks Statistiks Arbejdskraftundersøgelsen fra 1. kvartal 2012, som har til formål at belyse befolkningens tilknytning til arbejdsmarkedet. Arbejdskraftundersøgelsen er en

spørgeskemaundersøgelse, der udføres hvert kvartal blandt befolkningen i Danmark i alderen 15-74 år, på baggrund af telefoninterviews. Via et tillægsmodul til Arbejdskraftundersøgelsen 1. kvartal 2012 har vi tilføjet en række spørgsmål om handicap og længerevarende helbredsproblemer, herunder spørgsmål om viden om beskæftigelsesrettede ordninger for personer med handicap, arbejdsgiveres indsats for medarbejdere med handicap og holdninger til personer med handicap i beskæftigelse. Danmarks Statistik udtrak i dette kvartal blandt personer i aldersgruppen 15-64 år en bruttostikprøve på 33.985 personer, hvoraf 19.428 deltog i undersøgelsen. Til spørgeskemaundersøgelsen har vi koblet yderligere data fra Danmarks Statistiks registre, hvilket giver os supplerende oplysninger om uddannelse samt om en række baggrundsvariable såsom civilstand og statsborgerskab.

RAPPORTENS TEMAER OG ANALYSER

Rapportens overordnede tema er relationen mellem handicap/-længerevarende helbredsproblem og uddannelse, men den kan i øvrigt inddeles i følgende tre undertemaer, som vil blive behandlet i kapitel 3:

- *Beskrivende karakteristika* ved personer med handicap sammenlignet med personer uden handicap, herunder bl.a. sværhedsgraden af handicap og typen af væsentligste handicap.
- *Uddannelsesniveau og uddannelsesaktivitet* blandt personer med handicap sammenlignet med personer uden handicap.
- Sammenhæng mellem *uddannelsesniveau og beskæftigelsessandsynlighed* blandt personer med og personer uden handicap.

Rapportens analyser er beskrivende: vi undersøger sammenhænge mellem handicap, uddannelse og beskæftigelse. Det skal understreges, at rapportens resultater ikke er kausale, de siger ikke noget om, hvad der er årsag, og hvad der er virkning.

RAPPORTENS RESULTATER

LAVERE UDDANNELSESNIVEAU BLANDT PERSONER MED STØRRE HANDICAP

Personer med et handicap eller længerevarende helbredsproblem har samlet set et lavere uddannelsesniveau i form af højeste fuldførte uddannelse sammenlignet med personer uden handicap. For eksempel er andelen med en kompetencegivende uddannelse statistisk signifikant mindre blandt personer med et handicap sammenlignet med personer uden handicap. Dette gælder især blandt personer med et større handicap, hvor andelen med en kompetencegivende uddannelse er ca. 12 procentpoint mindre (49 pct.) end blandt personer uden handicap (61 pct.). Inden for gruppen af personer med handicap er det særligt personer med en psykisk lidelse, der ikke har en kompetencegivende uddannelse. Andelen med en psykisk lidelse, som har en kompetencegivende uddannelse, er således 41 pct., mens de tilsvarende andele blandt personer med et mobilitetshandicap, et syns- og kommunikationshandicap eller en sygdom som væsentligste handicap er mellem 55 og 62 pct.

LAVERE UDDANNELSESAKTIVITET BLANDT PERSONER MED HANDICAP

Andelen, som er i gang med en uddannelse, er ligeledes mindre blandt personer med et handicap eller længerevarende helbredsproblem sammenlignet med personer uden handicap. Mens 8 pct. af personer med handicap er i gang med en uddannelse, gælder det 19 pct. blandt personer uden handicap. Studerende med handicap er ofte i gang med en forberedende eller erhvervsfaglig uddannelse (grund- og hovedforløb), mens studerende uden handicap ofte er i gang med en kort videregående uddannelse, en bacheloruddannelse eller en lang videregående uddannelse.

LAVERE BESKÆFTIGELSESSANDSYNLIGHED BLANDT PERSONER MED HANDICAP

Personer med et handicap eller længerevarende helbredsproblem har sammenlignet med personer uden handicap en statistisk signifikant lavere beskæftigelsessandsynlighed. Det gælder både blandt personer med et mindre og personer med et større handicap. Beskæftigelsessandsynligheden er imidlertid markant lavere blandt personer med et

større handicap. Andelen i beskæftigelse blandt personer uden handicap er således 77 pct., mens den tilsvarende andel blandt personer med et mindre og personer med et større handicap er henholdsvis 67 pct. og 27 pct.

Inden for gruppen af personer med handicap er det særligt blandt personer med en psykisk lidelse, at andelen i beskæftigelse er lille. Andelen i beskæftigelse blandt personer med en psykisk lidelse er således 24 pct. mod mellem 45 pct. og 64 pct. blandt personer med enten et mobilitetshandicap, et sanse- og kommunikationshandicap eller en sygdom som væsentligste handicap.

PERSONER MED LANG UDDANNELSE OFTE BESKÆFTIGET

Som for personer uden handicap er der blandt personer med et handicap eller længerevarende helbredsproblem en stærk sammenhæng mellem uddannelsesniveau og beskæftigelsessandsynlighed. Beskæftigelsessandsynligheden stiger således – med enkelte undtagelser – gennemgående med niveauet for højeste fuldførte uddannelse. Blandt personer med handicap er beskæftigelsesandelen eksempelvis 31 pct. for personer med 9. klasse som højeste fuldførte uddannelse, mens den tilsvarende andel er 55 pct. for personer med en handels- og kontoruddannelse og 73 pct. for personer med en mellemlang videregående uddannelse.

PERSPEKTIVERING

Denne rapport giver på nogle områder ny viden. Rapporten giver på grundlag af registerdata således en detaljeret, landsdækkende beskrivelse af, hvilke uddannelser personer med handicap er i gang med, og hvilke uddannelser de har erhvervet sig. I forlængelse heraf viser den bl.a., hvor ofte personer med forskellige uddannelser er beskæftiget. Denne viden kan være relevant for uddannelsesinstitutioner og for de ministerier og styrelser, som beskæftiger sig med uddannelsesområdet.

Rapportens resultater bekræfter resultater fra tidligere undersøgelser, som viser, at andelen med en kompetencegivende uddannelse er signifikant mindre blandt personer med handicap end blandt personer uden handicap. Herudover viser rapporten, at navnlig personer med større handicap og personer med en psykisk lidelse sjældent har en kompetencegivende uddannelse. Det kan på den ene side tyde på, at større

handicap og psykiske lidelser reducerer sandsynligheden for at få en kompetencegivende uddannelse, fx fordi helbredsproblemet gør det vanskeligt at koncentrere sig i længere tid ad gangen eller uddannelsesinstitutionerne har vanskeligt ved at rumme personer med større handicap eller en psykisk lidelse. Da handicap ofte erhverves i løbet af livet kan resultatet imidlertid også tyde på, at fravær af en kompetencegivende uddannelse øger risikoen for senere i livet at erhverve sig et handicap, navnlig et større handicap eller en psykisk lidelse.

Rapporten bekræfter også resultater fra tidligere undersøgelser, som viser, at der er en sammenhæng mellem uddannelse og beskæftigelse: jo højere uddannelsesniveau desto større beskæftigelsessandsynlighed. Dette gælder både for personer med handicap og personer uden handicap. Resultatet kan både afspejle, at uddannelse i sig selv øger sandsynligheden for at komme i beskæftigelse. Men resultatet kan også afspejle, at fx motivation og "ressourcer" øger sandsynligheden for både at få en kompetencegivende uddannelse og være beskæftiget.

Selv hvis uddannelse har en kausal effekt på beskæftigelsessandsynligheden, tyder et andet af rapportens resultater imidlertid på, at "mere uddannelse" ikke gør det alene. Rapporten viser således, at for stort set alle uddannelsesniveauer har personer med handicap en lavere beskæftigelsesandel end personer uden handicap. Det gælder både blandt personer med erhvervsfaglige og videregående uddannelser. Rapportens resultater tyder dermed på, at der kan være et potentiale for en bedre udnyttelse af de uddannelseskompetencer, som ikke-beskæftigede personer med handicap har, og dermed for en samfundsmæssig gevinst.

KAPITEL 2

OM UNDERSØGELSEN

BAGGRUND OG FORMÅL

Personer med handicap er ikke nær så ofte beskæftiget som personer uden handicap. Denne forskel har været kendt i mange år (Andersen, 1964; Bengtsson, 1997), og den blev for nylig dokumenteret i Kjeldsen, Houlberg & Høgelund (2013), som finder en beskæftigelsesandel i 2012 på 43,9 pct. blandt personer med et handicap eller længerevarende helbredsproblem mod 77,5 pct. blandt personer uden handicap. For at øge beskæftigelsen blandt personer med handicap lancerede VK-regeringen (2001-2011) en beskæftigelsesstrategi for personer med handicap for perioden 2005-2008 (Beskæftigelsesministeriet, 2004), som blev efterfulgt af en ny strategi for perioden 2009-2012 (Beskæftigelsesministeriet, 2009a). Begge strategier fokuserede især på indsatser forankret i beskæftigelsespolitikken, fx tiltag som skulle skabe mere viden – såvel blandt personer med handicap som i virksomheder og jobcentre – om mulighederne for at kombinere handicap og job. I 2013 lancerede SRSF-regeringen en handicappolitisk handlingsplan med fokus på inklusion af personer med handicap i alle dele af samfundet, herunder i uddannelse, beskæftigelse og civilsamfundet (Social-, Børne- og Integrationsministe-

riet, 2013). Handlingsplanen beskriver en række indsatser og tiltag inden for områderne Medborgerskab og deltagelse, Uddannelse, Beskæftigelse, Viden og effekt, Sammenhæng og kvalitet samt Innovation, teknologi og tilgængelighed. Når det gælder uddannelse og beskæftigelse, er ét tiltag, at man vil sikre mere viden om sammenhængen mellem uddannelse og beskæftigelse blandt personer med handicap. Denne rapport søger at bidrage til opfyldelsen af dette mål ved at belyse dels uddannelsesniveauet og uddannelsesaktiviteten blandt personer med et handicap eller længerevarende helbredsproblem, dels hvordan uddannelsesniveauet blandt personer med et handicap eller længerevarende helbredsproblem spiller ind på deres sandsynlighed for at være i beskæftigelse (herefter benævnt "beskæftigelsessandsynligheden"). I begge tilfælde sammenligner vi med personer uden handicap.

BEGREBET "HANDICAP"

WHO (World Health Organization, 2001) definerer i *International Classification of Functioning, Disability and Health* (ICF) begrebet handicap som noget relationelt. Ifølge Bengtsson (2008) opererer organisationen med tre begreber: *impairment, disability* og *handicap*. *Impairment* (svækkelse) står for forhold ved kroppen, *disability* (funktionsnedsættelse) for begrænsninger i udførelsen af elementære hverdagsfunktioner og *handicap* (handicap) for begrænsninger i deltagelsen i forskellige sociale sammenhænge. Sammenhængen mellem de tre begreber er illustreret i nedenstående figur:

FIGUR 3.1

Sammenhængen mellem de tre handicapbegreber.

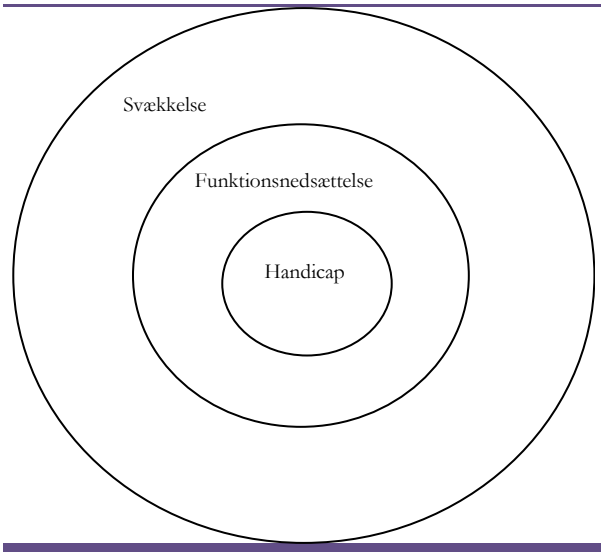

En funktionsnedsættelse indebærer ikke i sig selv et handicap. For eksempel kan en person godt have svært ved at gå, uden at det ifølge WHO nødvendigvis er et handicap. Hvorvidt en funktionsnedsættelse er et handicap afhænger af, om funktionsnedsættelsen påvirker personen i sociale eller arbejdsmæssige sammenhænge. Implicit i denne definition er således, at en person ikke anses som en person med et handicap, hvis en medicinsk defineret svækkelse ikke påvirker personens sociale og arbejdsmæssige liv. Omvendt kan en svækkelse, som ikke kan konstateres medicinsk, sagtens udgøre et handicap, hvis den påvirker personen socialt eller arbejdsmæssigt. Denne handicapdefinition stammer fra den såkaldte *sociale model*, som har defineret *det relationelle handicapbegreb*. Begrebet er udsprunget af en kritik af den *medicinske model*, som kræver en klar medicinsk diagnose, før der kan konstateres et handicap (Oliver, 1990). Der findes en del andre modeller for og definitioner af handicap, som vi ikke vil komme ind på her.[1]

1. En uddybende gennemgang kan findes i Bengtsson (2008).

DET OPERATIONALISEREDE HANDICAPBEGREB

Vi har med udgangspunkt i WHO's definition operationaliseret handicapbegrebet som selvvurderet (selvrapporteret) handicap. Personerne i Danmarks Statistiks Arbejdskraftundersøgelsen 1. kvartal 2012 er blevet spurgt, om de har et handicap eller længerevarende helbredsproblem. De personer, der har svaret bekræftende, definerer vi som personer med et handicap eller længerevarende helbredsproblem (i det følgende omtales denne gruppe som hovedregel blot som "personer med handicap"). Dette handicapbegreb er meget bredt, idet personer med en kronisk sygdom også inkluderes, selvom de ikke nødvendigvis har et handicap ifølge WHO's definition. Omvendt kan der være personer med et socialt eller arbejdsmæssigt handicap, som ikke selv oplever, at de har et handicap, og som derfor svarer benægtende på, om de har et handicap, hvorved de ikke vil blive kategoriseret som personer med handicap. Fordelen ved denne operationalisering af handicapbegrebet er imidlertid, at det er simpelt at anvende, og at det muliggør sammenligninger over tid, idet handicapbegrebet bliver anvendt på samme måde i de tidligere handicapundersøgelser, som SFI har foretaget (Miiller, Høgelund & Geerdsen, 2006; Larsen & Høgelund, 2009; Thomsen & Høgelund, 2011; Kjeldsen, Houlberg & Høgelund, 2013). Samtidig er det dog vigtigt at pointere, at denne egenvurdering af handicap kan give anledning til kunstige forskelle i forekomsten af handicap mellem fx køn og aldersgrupper, hvis nogle grupper er mere tilbøjelige til at rapportere om et handicap eller længerevarende helbredsproblem end andre,[2] hvilket er en svaghed ved det selvrapporterede begreb.

DATA OG VARIABLE

Dataindsamlingen til denne rapport er foretaget af Danmarks Statistik i forbindelse med Arbejdskraftundersøgelsen 1. kvartal 2012. Rapporten bygger videre på de tidligere undersøgelser om handicap og beskæftigelse, som SFI har foretaget (Miiller, Høgelund & Geerdsen 2006; Larsen & Høgelund 2009; Thomsen & Høgelund 2011; Kjeldsen, Houlberg &

2. Man kan desuden forestille sig, at personer i de uddannelsesgrupper, der har sværest ved at finde arbejde, vil være mere tilbøjelige til at rapportere om et handicap, fx fordi de er mere opmærksomme på forhold, der kan bidrage til at forklare, hvorfor de ikke er beskæftiget.

Høgelund 2013), og vi benytter samme datamateriale som Kjeldsen, Houlberg & Høgelund (2013).

Arbejdskraftundersøgelsen er en spørgeskemaundersøgelse, der udføres hvert kvartal blandt befolkningen i Danmark i alderen 15-74 år, på baggrund af telefoninterview. Via et tillægsmodul til Arbejdskraftundersøgelsen 1. kvartal 2012 har vi stillet en række spørgsmål om handicap og længerevarende helbredsproblemer, herunder spørgsmål om viden om beskæftigelsesrettede ordninger for personer med handicap, arbejdsgiveres indsats for medarbejdere med handicap og holdninger til personer med handicap i beskæftigelse. Danmarks Statistik udtrak i dette kvartal blandt personer i aldersgruppen 15-64 år en bruttostikprøve på 33.985 personer, hvoraf 19.428 deltog i undersøgelsen. Til spørgeskemaundersøgelsen har vi koblet yderligere data fra Danmarks Statistiks registre, hvilket giver os supplerende oplysninger om uddannelse samt om en række baggrundsvariable såsom civilstand og statsborgerskab.[3]

I spørgeskemaundersøgelser er der et vist bortfald, fx fordi nogle af de personer, som er udtrukket til at deltage i en undersøgelse, ikke er kontaktbare eller ikke ønsker at deltage. For at tage højde for afvigelser mellem sammensætningen af deltagere i undersøgelsen og befolkningen som helhed, opregnes resultaterne fra Arbejdskraftundersøgelsen ved hjælp af vægte således, at resultaterne er repræsentative for befolkningen. I opvægtningen tages højde for, at der er forskel på størrelsen af bortfaldet for forskellige persongrupper afgrænset ud fra køn, alder, registreret ledighed, indkomst, socioøkonomisk status, uddannelse, statsborgerskab, bopælsregion, antal børn i husstanden samt personer, som er flyttet og dermed har haft mulighed for at vælge forskerbeskyttelse.[4]

For at sikre, at der er et tilstrækkeligt datagrundlag af arbejdsløse personer, overrepræsenteres denne gruppe i undersøgelsen, hvilket der efterfølgende korrigeres for ved vægtning. Dette gøres på baggrund af en forstratificering af henholdsvis personer berørt af ledighed og personer ikke berørt af ledighed i alderen 15-66 år i fem grupper, hvorfra der uafhængigt udtrækkes stikprøver.[5]

---

3. Vi benytter følgende registre: Det Centrale Personregister (CPR) opgjort pr. 1. januar 2012, Register for Befolkningens Uddannelse og Erhverv (BUE) opgjort ultimo 2011 og Register for Husstande og Familier (BEF) opgjort pr. 1. januar 2012.

4. I opvægtningen tages der ikke højde for, at visse personer med svære handicap eller længerevarende helbredsproblemer muligvis ikke kan deltage i spørgeskemaundersøgelser, og denne lille gruppe kan derfor være underrepræsenteret i vores resultater.

5. Stratificeringen af stikprøven har betydning for den usikkerhed, der er forbundet med rapportens estimater, fx af uddannelsesniveauerne. I rapportens tabeller og analyser er der korrigeret for denne

For at belyse dels uddannelsesniveauet og uddannelsesaktiviteten blandt personer med handicap, og dels hvordan uddannelsesniveauet blandt personer med handicap hænger sammen med deres beskæftigelsessandsynlighed, benytter vi to uddannelsesvariable fra Danmarks Statistik. Som et mål for uddannelsesniveauet benytter vi en variabel for befolkningens højeste fuldførte uddannelse. Værdierne på denne variabel kan inddeles i 9 hovedgrupper:

- "Grundskole"
- "Almene gymnasiale uddannelser"
- "Erhvervsgymnasiale uddannelser"
- "Erhvervsfaglige praktik- og hovedforløb"
- "Korte videregående uddannelser (KVU)"
- "Mellemlange videregående uddannelser (MVU)"
- "Bacheloruddannelser"
- "Lange videregående uddannelser (LVU)"
- "Forskeruddannelser (Ph.d.)".

For nogle af disse hovedgrupper findes der i undersøgelsen et tilstrækkeligt stort antal personer (både med og uden handicap) til, at vi har kunnet benytte en finere inddeling. Vi har således opdelt "Grundskole" i kategorierne "Til og med 7. klasse", "8. klasse", 9. klasse" og "10. klasse". Vi har opdelt "Almene gymnasiale uddannelser" i henholdsvis "Studentereksamen" (STX inkl. Studenterkursus) og "Højere forberedelseseksamen" (HF) og "Erhvervsgymnasiale uddannelser" i henholdsvis "Højere handelseksamen" (HHX) og "Højere teknisk eksamen" (HTX). "Erhvervsfaglige praktik- og hovedforløb" er opdelt i en række faglige områder – "Handel og kontor", "Bygge og anlæg", "Jern og metal", "Sundhed" og "Øvrige". Det samme gælder "MVU", som er opdelt i "Pædagogisk", "Sundhed" og "Øvrige". Derimod har vi i analysen af sammenhængen mellem uddannelsesniveau og beskæftigelsessandsynlighed været nødsaget til at lægge kategorien "Ph.d.". ind under "LVU", da færre end 5 personer med handicap i vores undersøgelse har en ph.d. som højeste fuldførte uddannelse, jf. tabel 3.8 i kapitel 3.

Som mål for uddannelsesaktivitet benytter vi en variabel for igangværende uddannelse. Værdierne på denne variabel kan inddeles i 11 hovedgrupper:

---

usikkerhed.

- ”Grundskole”
- ”Forberedende uddannelser”
- ”Almene gymnasiale uddannelser”
- ”Erhvervsgymnasiale uddannelser”
- ”Erhvervsfaglige grundforløb”
- ”Erhvervsfaglige praktik- og hovedforløb”
- ”Korte videregående uddannelser (KVU)”
- ”Mellemlange videregående uddannelser (MVU)”
- ”Bacheloruddannelser”
- ”Lange videregående uddannelser (LVU)”
- ”Forskeruddannelser (Ph.d.)”

Med de foreliggende variabelkoder for igangværende uddannelse har det ikke været muligt at underopdele kategorien ”Grundskole” i kategorierne ”Til og med 7. klasse” samt ”8. klasse”, ”9. klasse” og ”10. klasse”, som tilfældet er med højeste fuldførte uddannelse. Underopdelingen af ”Erhvervsfaglige praktik- og hovedforløb” og ”MVU” følger inddelingen for højeste fuldførte uddannelse, jf. beskrivelsen ovenfor. Som tilfældet var med højeste fuldførte uddannelse er færre end 5 personer med handicap i undersøgelsen i gang med en ph.d., jf. tabel 3.12 i kapitel 3.

KAUSALITETEN I HANDICAP, UDDANNELSE OG BESKÆFTIGELSE

Rapporten indeholder en række analyser, hvor vi benytter krydstabeller eller logistiske regressionsanalyser. I disse analyser ser vi på sammenhænge mellem forskellige forhold. I én analyse belyser vi sammenhængen mellem forskellige personkarakteristika, fx køn og alder, og sandsynligheden for at opnå en kompetencegivende uddannelse, mens vi i en anden analyse ser på sammenhængen mellem handicap/længerevarende helbredsproblem, uddannelsesniveau og beskæftigelse.

Disse analyser beskriver sammenhænge. For eksempel viser én af vores analyser i kapitel 3, at personer med handicap mindre hyppigt end personer uden handicap har en kompetencegivende uddannelse. Der er m.a.o. en sammenhæng mellem handicap og uddannelse. Denne sammenhæng fortæller os imidlertid ikke noget om årsag og virkning, og

man siger derfor, at sammenhængen ikke er kausal. Vi ved således ikke, om det er handicap, som påvirker sandsynligheden for at få en uddannelse, eller om det er uddannelse, som påvirker sandsynligheden for at få et handicap.

En tilsvarende problemstilling gør sig gældende i beskæftigelsesanalysen i kapitel 3, hvor vi analyserer sammenhængen mellem handicap og uddannelse på den ene side og beskæftigelse på den anden. Det er således muligt, at handicap giver anledning til mindre eller slet ingen uddannelse, som igen kan give anledning til en lavere beskæftigelsessandsynlighed. Omvendt er det også muligt, at beskæftigelse kan føre til handicap, fx via en arbejdsulykke eller arbejdsrelateret stress. Denne mekanisme understøttes af resultater fra tidligere undersøgelser, som viser, dels at handicap i mange tilfælde først opstår senere i livet, fx efter at personen har fået uddannelse og beskæftigelse (se fx Bengtsson, 1997, 2008), dels at handicap i nogle tilfælde opstår pga. erhvervsarbejde (Larsen, Schademan & Høgelund, 2008). Kausaliteten kan således i princippet gå begge veje, og vi ved ikke, hvilken af disse veje der dominerer. Når vi fortolker på resultaterne af de statistiske analyser af sammenhængen mellem uddannelsesniveau og beskæftigelsessandsynlighed blandt personer med handicap, må vi derfor være varsomme med at fortolke resultaterne kausalt.

Når vi ser på sammenhængen mellem en række baggrundskarakteristika og sandsynligheden for at opnå en kompetencegivende uddannelse, er kausaliteten derimod mere klar: Der må nødvendigvis være tale om, at visse baggrundskarakteristika, fx køn og alder, påvirker sandsynligheden for at opnå en kompetencegivende uddannelse og ikke omvendt, da en kompetencegivende uddannelse ikke kan påvirke en persons køn og alder.[6]

I selve fremstillingen af de logistiske regressionsanalyser rapporterer vi de såkaldte marginale effekter ("average partial effects"). De estimerede marginale effekter er beregnet for en (fiktiv) person, der antager gennemsnitsværdien på alle baggrundskarakteristika. For en sådan person angiver marginaleffekten for en given baggrundsvariabel (fx handicap), hvordan sandsynligheden for et givet udfald (fx sandsynligheden for at have en kompetencegivende uddannelse) i gennemsnit ændrer sig

6. En observeret sammenhæng mellem køn og uddannelse er imidlertid ikke nødvendigvis udtryk for, at køn påvirker uddannelsessandsynligheden direkte. Køn kan tænkes at påvirke andre forhold (fx personlighedstræk), som igen påvirker sandsynligheden for at opnå en uddannelse.

som følge af, at gennemsnitspersonen ændrer kategori på den pågældende baggrundsvariabel (fx fra ikke at have et handicap til at have et mindre handicap). Vi kan illustrere dette med to eksempler fra rapporten. I den logistiske regression i tabel 3.13 i kapitel 3 ser vi, at marginaleffekten for en person med et mindre handicap/længerevarende helbredsproblem er -0,0357. Det betyder, at for en gennemsnitsperson er vores bedste bud, at sandsynligheden for at have en kompetencegivende uddannelse er ca. 3,6 procentpoint mindre, hvis vedkommende har et mindre handicap, end hvis vedkommende ikke har et handicap (referencekategorien). Samtidig ser vi, at marginaleffekten for en person med et større handicap/ længerevarende helbredsproblem er -0,1682. Det betyder på tilsvarende vis, at for en gennemsnitsperson er sandsynligheden for at have en kompetencegivende uddannelse ca. 16,8 procentpoint mindre, hvis vedkommende har et større handicap, end hvis vedkommende ikke har et handicap (referencekategorien).

HVAD BETYDER DET, AT NOGET ER STATISTISK SIGNIFIKANT?

Som nævnt ovenfor bygger vores resultater på data fra en spørgeskemaundersøgelse foretaget blandt en stikprøve af den danske befolkning. Fordi der er tale om en stikprøve, vil der altid være en vis statistisk usikkerhed forbundet med resultaterne. Generelt gælder det, at jo større stikprøve, jo større sandsynlighed er der for, at stikprøven ligner befolkningen, og jo mindre statistisk usikkerhed er der derfor omkring resultaterne. Den statistiske usikkerhed har betydning for stort set alle rapportens resultater, og som eksempel kan nævnes uddannelsesniveauet for forskellige grupper, fx personer med og personer uden handicap. I nogle tilfælde kan vi med stor sikkerhed konkludere, at fundne forskelle er reelle forskelle, fordi vi med stor sandsynlighed ville finde forskelle af samme størrelsesorden, hvis vi spurgte alle personer i de pågældende grupper. Der er to mulige årsager til, at vi kan konkludere, at en funden forskel i fx uddannelsesniveauet mellem to grupper er reel. For det første vil vi kunne tale om en reel forskel, hvis usikkerheden om uddannelsesniveauet for de enkelte grupper er lille. Der vil fx være lille usikkerhed om andelen med en kompetencegivende uddannelse både blandt personer med og personer uden handicap, fordi begge grupper (dvs. personer med og

personer uden handicap med en kompetencegivende uddannelse) udgør en stor del af vores forholdsvis store stikprøve. For det andet vil vi kunne tale om en reel forskel, hvis forskellen mellem de tal, vi sammenligner, er stor, uanset om usikkerheden på de enkelte tal er forholdsvis stor. For eksempel er der stor forskel på andelen, som har en kompetencegivende uddannelse, blandt personer med et sanse- og kommunikationshandicap (62,2 pct.) sammenlignet med andelen, som har en kompetencegivende uddannelse, blandt personer med en psykisk lidelse (41,0 pct.), jf. tabel 3.10 i kapitel 3. Vi finder, at dette er en reel forskel, også selvom den statistiske usikkerhed på kompetencegivende uddannelse blandt personer med et sanse- og kommunikationshandicap er relativt stor, fordi de udgør en meget lille del af vores stikprøve.

Når vi skal afgøre, om der er væsentlig forskel mellem to eller flere tal, støtter vi os til en statistisk test, som populært sagt fortæller, hvor sikre vi kan være på, at de målte forskelle er reelle. Testen giver en p-værdi, som altid er mellem 0 og 1, og jo mindre p-værdien er, desto mere sikker kan vi være på, at der er reel forskel på de tal, vi sammenligner. For eksempel betyder en p-værdi på 0,03, at der kun er 3 pct. risiko for, at en konklusion om, at der er forskel på tallene, er forkert. Når p-værdien er mindre end 0,05, konkluderer vi derfor, at der er statistisk signifikant forskel mellem tallene.[7]

Vi kan illustrere dette med et eksempel fra rapporten. Som nævnt ovenfor sammenligner vi i tabel 3.10 i kapitel 3 andelen med en kompetencegivende uddannelse blandt personer med forskellige typer af væsentligste handicap. Vi finder, at der er statistisk signifikant forskel på andelen med en kompetencegivende uddannelse blandt personer med et sanse- og kommunikationshandicap og blandt personer med en psykisk lidelse. P-værdien for forskellen i andelen med en kompetencegivende uddannelse mellem de to grupper er mindre end 0,0001, og vi kan således være meget sikre på, at der også reelt er forskel på andelen med en kompetencegivende uddannelse mellem de to grupper.

7. Der er ikke nogen videnskabeligt "rigtig" grænse for, hvad p-værdien skal være, for at man kan konkludere, at der er tale om en statistisk signifikant forskel, og den fastsættes ofte efter datamaterialets størrelse og karakter. I denne rapport anvender vi p = 0,05 som øvre grænse for, hvornår vi taler om, at forskelle er statistisk signifikante.

HANDICAP, UDDANNELSE OG BESKÆFTIGELSE

Tidligere undersøgelser har dokumenteret, at personer med et handicap eller længerevarende helbredsproblem gennemgående har et lavere uddannelsesniveau og en lavere beskæftigelsesgrad end personer uden handicap (Bengtsson, 1997; Larsen, Schademan & Høgelund, 2008; Kjeldsen, Houlberg & Høgelund, 2013). Der er ligeledes flere undersøgelser, som viser, at personer med højt uddannelsesniveau oftere er beskæftiget end personer med lavt uddannelsesniveau (se fx Beskæftigelsesministeriet, 2009b og Finansministeriet, 2011). Denne sammenhæng gælder både blandt personer med handicap og personer uden handicap (Kjeldsen, Houlberg & Høgelund, 2013). I dette kapitel ser vi nærmere på disse forhold, og vi prøver på nogle punkter at "grave et spadestik dybere" end de tidligere undersøgelser, idet vi dels benytter uddannelsesoplysninger på et mere detaljeret niveau end i tidligere undersøgelser, og dels ser på igangværende uddannelse.

Vi indleder kapitlet med en beskrivelse af personer med handicap i forhold til en række baggrundskarakteristika. For at få et indtryk af, i hvilket omfang personer med handicap adskiller sig fra personer uden handicap, sammenligner vi de to grupper på disse karakteristika.

For det andet belyser vi uddannelsesniveauet (dvs. højeste fuldførte skole- eller erhvervskompetencegivende[8] uddannelse) blandt personer med handicap.

8. Herefter blot benævnt kompetencegivende uddannelse.

For det tredje undersøger vi, hvor stor en andel blandt personer med handicap, der er i gang med en uddannelse, samt hvilke uddannelser det da drejer sig om.

For det fjerde belyser vi sammenhængen mellem handicap og kompetencegivende uddannelse, bl.a. undersøger vi baggrundskarakteristikaenes betydning for erhvervelsen af en kompetencegivende uddannelse blandt personer med handicap.

For det femte belyser vi sammenhængen mellem handicap, uddannelsesniveau og sandsynligheden for at være beskæftiget på interviewtidspunktet. Vi undersøger m.a.o., om personer med handicap med visse typer af uddannelser oftere er beskæftiget end personer med andre uddannelser.

I alle analyser sammenligner vi personer med handicap med personer uden handicap således, at vi får en "målestok" for situationen for personer med handicap.

KARAKTERISTIKA VED PERSONER MED HANDICAP SAMMENLIGNET MED PERSONER UDEN HANDICAP

Kjeldsen, Houlberg & Høgelund (2013) viser, at der siden 2010 er sket en stigning i antallet af personer med et handicap eller længerevarende helbredsproblem. I 2012 rapporterede 17,6 pct. af den danske befolkning, at de havde et handicap eller længerevarende helbredsproblem. Dette svarer til ca. 625.000 personer og er således en statistisk signifikant[9] stigning i forhold til 2010, hvor 15,9 pct. af befolkningen tilkendegav at have et handicap eller længerevarende helbredsproblem.[10] Det er første gang siden 2002, at befolkningsandelen med et handicap eller længerevarende helbredsproblem er steget.

Det er dermed ikke uvæsentligt at undersøge, i hvilket omfang personer med handicap adskiller sig fra personer uden handicap med hensyn til forskellige baggrundskarakteristika. Dette afsnit indeholder derfor en beskrivelse af personer med handicap i henhold til en række baggrundskarakteristika (køn, alder, civilstand, statsborgerskab, bopæls-

9. Se kapitel 2 for en forklaring af begrebet "statistisk signifikans".

10. Kjeldsen, Houlberg & Høgelund (2013) har foretaget en række logistiske regressioner, der viser, at stigningen hverken kan henledes til en ændret befolkningssammensætning eller til økonomiske konjunkturer i perioden 2010-2012.

region, sværhedsgraden af handicap og væsentligste type af handicap)[11] samt en sammenligning af disse karakteristika blandt personer med og personer uden handicap.

Tabel 3.1 viser andelen af kvinder og mænd særskilt for personer med handicap og personer uden handicap. Tabellen viser, at andelen af kvinder er markant større blandt personer med handicap (56,0 pct.) end blandt personer uden handicap (48,2 pct.), og at andelen af mænd dermed tilsvarende er henholdsvis mindre (44,0 pct.) og større (51,8 pct.) blandt personer med og personer uden handicap. Forskellen er statistisk signifikant. Kønsfordelingen blandt personer med handicap adskiller sig dermed også væsentligt fra kønsfordelingen i den samlede befolkning (50,4 pct. kvinder og 49,6 pct. mænd).[12]

TABEL 3.1

Kønsfordeling særskilt for personer med og personer uden handicap i alderen 16-64 år. 2012. Procent.

	Personer med handicap	Personer uden handicap
Kvinder	56,0	48,2
Mænd	44,0	51,8
I alt	100,0	100,0
Opvægtet antal personer	626.016	2.925.738
Uvægtet antal personer	2.838	15.880

Anm.: Forskellen i kønsfordelingen mellem personer med og personer uden handicap er testet med en chi^2-test.
chi^2: 48.08, $p < 0{,}001$.
Procentandelene er for populationen (dvs. det opvægtede antal personer).
Kilde: Kjeldsen, Houlberg & Høgelund (2013).

Ifølge Robertson (2006) oplever mænd generelt handicap som en større trussel mod deres kønsidentitet, end kvinder gør, og det vil derfor ikke være overraskende, hvis mænd med funktionsnedsættelse i mange tilfælde vil være mindre tilbøjelige til at rapportere, at deres funktionsnedsættelse udgør et handicap, end kvinder (Bengtsson, 2008), hvilket kan være en forklaring på den markante afvigelse i kønsfordelingen blandt personer med handicap fra kønsfordelingen for befolkningen som helhed.

11. Oplysninger om civilstand, statsborgerskab og bopælsregion stammer fra Danmarks Statistiks Husstande og Familier (BEF)-register (jf. fodnote 3 i kapitel 2), mens oplysninger om køn og alder samt sværhedsgraden af handicap og væsentligste type af handicap stammer fra Arbejdskraftundersøgelsen 1. kvartal 2012.
12. Statistikbanken, Danmarks Statistik. Tabellen 2014K1.

TABEL 3.2

Aldersfordeling særskilt for personer med og personer uden handicap i alderen 16-64 år. 2012. Procent.

	Personer med handicap	Personer uden handicap
16-29	15,1	29,2
30-39	15,4	21,0
40-49	24,0	22,9
50-64	45,5	26,9
I alt	100,0	100,0
Opvægtet antal personer	626.016	2.925.738
Uvægtet antal personer	2.838	15.880

Anm.: Forskellen i aldersfordelingen mellem personer med og personer uden handicap er testet med en chi^2-test.
chi^2: 425,38, $p < 0,001$.
Procentandelene er for populationen (dvs. det opvægtede antal personer).
Kilde: Kjeldsen, Houlberg & Høgelund (2013).

Tabel 3.2 viser, at personer med handicap desuden er stærkt underrepræsenteret i de yngste aldersgrupper og tilsvarende stærkt overrepræsenteret i de ældste aldersgrupper sammenlignet med personer uden handicap. Mens lige knap halvt så stor en andel af personer med handicap befinder sig i aldersgruppen 16-29 år (15,1 pct.) sammenlignet med personer uden handicap (29,2 pct.), befinder omvendt knap dobbelt så stor en andel af personer med handicap sig i aldersgruppen 50-64 år (45,5 pct.) sammenlignet med personer uden handicap (26,9 pct.). Forskellen i aldersfordelingen mellem personer med og personer uden handicap er statistisk signifikant. Dette indikerer, at et handicap i mange tilfælde er noget, man erhverver sig gennem livet, snarere end det er noget medfødt (Larsen, Schademan & Høgelund, 2008; Bengtsson, 2008). For eksempel finder Larsen, Schademan & Høgelund (2008), at blandt personer med handicap er handicappet for 11,3 procents vedkommende medfødt. Blandt de resterende knap 90 pct. med handicap har en større andel fået handicappet sent i livet snarere end tidligt i livet. Mens 7,9 pct. således har erhvervet sig deres handicap, inden de er fyldt 15 år, og yderligere 14,8 pct. har erhvervet sig deres handicap i alderen 15-24 år, har ca. en fjerdedel (24,3 pct.) erhvervet sig deres handicap, fra de fyldte 45 år eller senere. Samme undersøgelse finder, at 4 ud af 10 personer med handicap angiver, at deres handicap er opstået på arbejdsmarkedet.

Med hensyn til civilstand er der kun marginale forskelle mellem personer med og personer uden handicap. Tabel 3.3 viser således, at både blandt personer med og personer uden handicap er lige knap halvdelen gift, og

lige godt halvdelen er ugift.[13] Forskellen i civilstand mellem personer med og personer uden handicap er dermed ikke statistisk signifikant. Dette kan dog forklares med forskellen i aldersfordelingen mellem personer med og personer uden handicap, jf. tabel 3.2. Når vi således tager højde for, at personer med handicap generelt er ældre end personer uden handicap, finder vi, at personer med handicap i statistisk signifikant mindre grad er gifte end personer uden handicap (ej vist).

TABEL 3.3

Civilstand særskilt for personer med og personer uden handicap i alderen 16-64 år. 2012. Procent.

	Personer med handicap	Personer uden handicap
Gift	49,8	48,5
Ugift	50,2	51,5
I alt	100,0	100,0
Opvægtet antal personer	626.016	2.925.738
Uvægtet antal personer	2.838	15.880

Anm.: Forskellen i civilstandsfordelingen mellem personer med og personer uden handicap er testet med en chi^2-test. chi^2: 1,36, p = 0,242.
Procentandelene er for populationen (dvs. det opvægtede antal personer).
Kilde: Kjeldsen, Houlberg & Høgelund (2013).

Blandt personer med handicap er en lidt større andel danske statsborgere (94,3 pct.), end tilfældet er blandt personer uden handicap (91,5 pct.), jf. tabel 3.4. Forskellen er statistisk signifikant, og det ændrer sig ikke, når vi tager højde for forskellen i aldersfordelingen mellem personer med og personer uden handicap (ej vist).

13. Kategorien "gift" omfatter desuden et mindre antal personer i registreret partnerskab.

TABEL 3.4

Statsborgerskab særskilt for personer med og personer uden handicap i alderen 16-64 år. 2012. Procent.

	Personer med handicap	Personer uden handicap
Dansk statsborger	94,3	91,5
Ikke dansk statsborger	5,7	8,5
I alt	100,0	100,0
Opvægtet antal personer	626.016	2.925.738
Uvægtet antal personer	2.838	15.880

Anm.: Forskellen i statsborgerskabsfordelingen mellem personer med og personer uden handicap er testet med en chi^2-test. chi^2: 19,77, $p < 0,001$.
Procentandelene er for populationen (dvs. det opvægtede antal personer).

Kilde: Kjeldsen, Houlberg & Høgelund (2013).

Tabel 3.5 viser, at fordelingen på bopælsregion adskiller sig for personer med og personer uden handicap. Blandt personer med handicap er andelen, der er bosat i Region Hovedstaden, således noget mindre (26,6 pct.) end den tilsvarende andel blandt personer uden handicap (32,6 pct.), hvorimod der blandt personer med handicap er en lidt større andel, der er bosat i hver af de fire øvrige regioner sammenlignet med de tilsvarende andele blandt personer uden handicap. Forskellen i fordelingen på bopælsregion mellem personer med og personer uden handicap er statistisk signifikant, og det ændrer sig ikke, når vi tager højde for forskellen i aldersfordelingen mellem personer med og personer uden handicap (ej vist).

TABEL 3.5

Bopælsregion særskilt for personer med og personer uden handicap i alderen 16-64 år. 2012. Procent.

	Personer med handicap	Personer uden handicap
Region Hovedstaden	26,6	32,6
Region Sjælland	16,8	13,6
Region Syddanmark	22,8	20,8
Region Midtjylland	23,3	22,7
Region Nordjylland	10,4	10,2
I alt	99,9	99,9
Opvægtet antal personer	626.016	2.925.738
Uvægtet antal personer	2.838	15.880

Anm.: Forskellen i regionsfordelingen mellem personer med og personer uden handicap er testet med en chi^2-test. chi^2: 425,38, $p < 0,001$. Procentandelene er for populationen (dvs. det opvægtede antal personer). Procentandelene summer ikke alle steder til 100 på grund af afrunding.

Tabel 3.6 viser særskilt for personer med handicap sværhedsgraden af deres handicap. Blandt de 2.838 personer i Arbejdskraftundersøgelsen 1. kvartal 2012 med et selvrapporteret handicap eller længerevarende helbredsproblem har 57,6 pct. angivet at have et større handicap eller helbredsproblem, mens de resterende 42,4 pct. har angivet at have et mindre handicap eller helbredsproblem. Vi finder desuden (ej vist), at der er en statistisk signifikant større sandsynlighed for at have et mindre handicap blandt personer med handicap i den yngste aldersgruppe (16-29 år) sammenlignet med referencekategorien (personer med handicap i aldersgruppen 30-39 år), mens der modsat er en statistisk signifikant større sandsynlighed for at have et større handicap blandt personer med handicap i den ældste aldersgruppe (50-64 år) sammenlignet med referencekategorien. Der er altså en sammenhæng mellem alder og sværhedsgraden af handicap.

TABEL 3.6

Sværhedsgraden af handicap for personer med handicap i alderen 16-64 år. 2012. Procent.

	Personer med handicap
Mindre handicap/længerevarende helbredsproblem	42,4
Større handicap/længerevarende helbredsproblem	57,6
I alt	100,0
Opvægtet antal personer	626.016
Uvægtet antal personer	2.838

Anm.: Procentandelene er for populationen (dvs. det opvægtede antal personer).
Kilde: Kjeldsen, Houlberg & Høgelund (2013).

Tabel 3.7 viser, hvordan personer med handicap fordeler sig på 16 forskellige typer af handicap eller længerevarende helbredsproblemer. Respondenterne blev bedt om at angive deres væsentligste handicap eller længerevarende helbredsproblem, og det er svarene på dette spørgsmål, der indgår i tabellen. Det hyppigst forekommende handicap eller helbredsproblem er problemer med ryg eller nakke, som 26,8 pct. har angivet. Psykisk sygdom eller sindslidelse (herefter benævnt "psykisk lidelse") er angivet næst hyppigst, idet 13,9 pct. af personer med handicap har nævnt dette som deres væsentligste handicap. Andre, ikke specificerede helbredsproblemer er nævnt af 12,0 pct. Dernæst følger problemer med henholdsvis ben eller fødder og problemer med arme eller hænder, som knap 10 pct. har angivet som væsentligste handicap. Hver af de øvrige

typer af handicap og længerevarende helbredsproblemer er nævnt af under 5 pct. af respondenterne.

TABEL 4.7

Personer med handicap i alderen 16-64 år fordelt efter 16 handicaptyper. 2012. Procent.

	2012
1. Problemer med arme eller hænder (inkl. gigtproblemer)	8,0
2. Problemer med ben eller fødder (inkl. gigtproblemer)	9,8
3. Problemer med ryg eller nakke (inkl. gigtproblemer)	26,8
4. Blind eller synsnedsættelse også ved brug af kontaktlinser eller briller	1,3
5. Døv eller nedsat hørelse også ved brug af høreapparat	1,0
6. Talebesvær	0,2
7. Hudlidelse, allergi	1,8
8. Åndedrætsbesvær (herunder astma og bronkitis)	4,2
9. Problemer med hjerte, blodtryk eller kredsløb	5,8
10. Problemer med mave, lever, nyrer, fordøjelse	3,0
11. Sukkersyge, diabetes	4,4
12. Epilepsi, anfald	1,0
13. Psykisk sygdom eller sindslidelse (herunder depression)	13,9
14. Udviklingshæmmede og hjerneskadede	2,2
15. Andre fremadskridende sygdomme (herunder fx kræft, sklerose, hiv og Parkinsons syge)	4,6
16. Andre længerevarende helbredsproblemer	12,0
I alt	100,0
Opvægtet antal personer	626.016
Uvægtet antal personer	2.838

Anm.: Procentandelene er for populationen (dvs. det opvægtede antal personer).
Kilde: Kjeldsen, Houlberg & Høgelund (2013).

Endelig er de handicap, som respondenterne har angivet som deres væsentligste handicap, samlet i fire overordnede grupper i tabel 3.8. Det fremgår af tabellen, at der er flest personer med et mobilitetshandicap, idet 45,6 pct. af personer med handicap har angivet et mobilitetshandicap som deres væsentligste handicap. Derefter følger sygdomme, som er nævnt af 37,7 pct. som deres væsentligste handicap, mens 14,2 pct. har angivet en psykisk lidelse som deres væsentligste handicap.[14] Sanse- og kommunikationshandicap er nævnt af blot 2,5 pct. af personer med handicap som deres væsentligste handicap.

14. Andelen med en psykisk lidelse (14,2 pct.) er lidt højere end den tilsvarende andel i tabel 3.7 (13,9 pct.), hvilket skyldes, at datagrundlaget for tabel 3.8 er mindre, da tabel 3.8 i modsætning til tabel 3.7 ikke omfatter personer med hjerneskade og udviklingshæmmede.

TABEL 3.8

Personer med handicap i alderen 16-64 år fordelt efter fire handicaptyper. 2012. Procent.

	Personer med handicap
Mobilitet (1-3)	45,6
Sanser og kommunikation (4-6)	2,5
Psykiske lidelser (13)	14,2
Sygdomme (7-12 og 15-16)	37,7
I alt	100,0
Opvægtet antal personer	612.139
Uvægtet antal personer	2.778

Anm.: Tallene i parentes henviser til handicaptyper/sygdomme i tabel 3.7. Tabellen omfatter i modsætning til tabel 3.4 ikke personer med hjerneskade og udviklingshæmmede (14).
Procentandelene er for populationen (dvs. det opvægtede antal personer).
Kilde: Kjeldsen, Houlberg & Høgelund (2013).

OPSUMMERING

Gennemgangen af baggrundskarakteristika blandt personer med et handicap eller længerevarende helbredsproblem har vist, at personer med handicap i flere tilfælde adskiller sig markant fra personer uden handicap. Det gælder bl.a. i forhold til køn og alder, da personer med handicap i højere grad er kvinder og i højere grad befinder sig i de ældre aldersgrupper (fra 50 år og opefter), end tilfældet er blandt personer uden handicap. Dette synes at vise, at der dels er kønsforskelle med hensyn til selvrapportering af handicap, og dels at handicap er noget, man erhverver sig gennem livet. Derudover er der forskelle på bopælsregion og statsborgerskab mellem personer med og personer uden handicap. Region Hovedstaden er således underrepræsenteret, når det gælder andelen af personer med handicap, mens de fire øvrige regioner er svagt overrepræsenteret, og en lidt større andel af personer med handicap er danske statsborgere end tilfældet er blandt personer uden handicap. Endelig er der forskel i andelen, som er gift, når der tages højde for den markante forskel i aldersfordelingen mellem personer med og personer uden handicap.

Blandt personer, der har angivet at have et handicap eller længerevarende helbredsproblem, har størstedelen svaret, at de har et større handicap eller længerevarende helbredsproblem, det gælder særligt mobilitets-handicap og sygdomme.

UDDANNELSESNIVEAU

Uddannelse udgør en væsentlig faktor, når vi taler om befolkningens generelle levevilkår og situation, og dermed også når vi særskilt ser på personer med et handicap eller længerevarende helbredsproblem. I dette og det følgende afsnit beskriver vi derfor henholdsvis uddannelsesniveauet og uddannelsesaktiviteten blandt personer med handicap, og vi sammenligner i begge tilfælde med personer uden handicap.

I dette afsnit belyser vi således, hvilken skole- og kompetencegivende uddannelse personer med handicap har som højeste fuldførte uddannelse sammenlignet med personer uden handicap. Til at belyse uddannelsesniveauet benytter vi oplysninger om befolkningens højeste fuldførte uddannelse fra Danmarks Statistiks BUE-register, jf. kapitel 2.

Tabel 3.9 viser fordelingen på højeste fuldførte uddannelse særskilt for personer med og personer uden handicap. Det fremgår af tabellen, at der er betydelige forskelle i niveauet for højeste fuldførte uddannelse mellem personer med og personer uden handicap. Ligesom tidligere undersøgelser finder vi, at personer med handicap gennemgående har et lavere uddannelsesniveau end personer uden handicap (Bengtsson, 1997; Schademan, Larsen & Høgelund, 2008). En større andel af personer med handicap har enten "Til og med 7. klasse", "8. klasse", "9. klasse" eller "10. klasse" (i alt 39,9 pct.) som højeste fuldførte uddannelse end personer uden handicap (i alt 28,1 pct.). Til gengæld er andelen med en højere uddannelse gennemgående større blandt personer uden handicap. Det gælder lige fra kategorien "Studentereksamen" (STX inkl. Studenterkursus) til "LVU" og "Ph.d.". For eksempel har henholdsvis 6,2 pct. og 9,0 pct. blandt personer uden handicap en Studentereksamen og en LVU inkl. ph.d. som højeste fuldførte uddannelse mod kun henholdsvis 2,7 pct. og 3,4 pct. blandt personer med handicap.

TABEL 3.9

Højeste fuldførte uddannelse særskilt for personer med og personer uden handicap i alderen 16-64 år. 2012. Procent.

	Personer med handicap	Personer uden handicap
Til og med 7. klasse	6,1	2,7
8. klasse	3,8	3,7
9. klasse	12,6	9,8
10. klasse	17,4	11,9
STX inkl. studenterkursus og adg.kurser til videregående udd.	2,7	6,2
HF	1,3	1,6
HHX	1,3	2,5
HTX inkl. adg.eksamen til ingeniøruddannelsen	0,3	0,6
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb. Handel og kontor	13,1	12,1
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb. Bygge og anlæg	5,7	4,9
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb. Jern og metal	4,9	5,5
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb. Sundhed	5,1	3,1
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb. Øvrige [a)]	6,7	6,3
Kort videregående uddannelse (KVU)	3,7	4,1
Mellemlang videregående uddannelse (MVU). Pædagogisk	6,7	6,3
Mellemlang videregående uddannelse (MVU). Sundhed	2,1	3,1
Mellemlang videregående uddannelse (MVU). Øvrige [b)]	2,2	4,1
Bacheloruddannelse	0,8	2,5
Lang videregående uddannelse (LVU)	3,4	8,4
Ph.d. [c)]	---	0,6
I alt	99,9	100,0
Opvægtet antal personer	563.530	2.704.986
Uvægtet antal personer	2.636	15.109

Anm.: Forskellen i uddannelsesfordelingen mellem personer med og personer uden handicap er testet med en chi^2-test. chi^2: 412,61, $p < 0,001$.
Procentandelene er for populationen (dvs. det opvægtede antal personer). Procentandelene summer ikke alle steder til 100 på grund af afrunding.
Vi har taget udgangspunkt i Danmarks Statistiks uddannelsesgruppering på hovedgruppeniveau. Hvor datagrundlaget har muliggjort en finere opdeling, er desuden medtaget en række grupperinger på mellem- og undergruppeniveau.

Note a) Kategorien "Øvrige" indeholder et mindre antal personer med handicap på hhv. områderne: Pædagogisk, Grafisk, Teknik og industri i øvrigt, Service, Levnedsmiddel og husholdning, Jordbrug og fiskeri, Transport mv.
b) Kategorien "Øvrige" indeholder et mindre antal personer med handicap på hhv. områderne: Formidling og erhvervssprog, Kunstnerisk, Samfundsvidenskabelig, Teknisk, Levnedsmiddel og ernæring samt Transport mv.
c) --- indikerer, at cellen indeholder mindre end 5 personer.

Den detaljerede opdeling af uddannelse i tabel 3.9 viser imidlertid, at der er undtagelser fra dette mønster. Det gælder for de erhvervsfaglige uddannelser (praktik- og hovedforløb), hvor andelen blandt personer med

handicap i flere tilfælde (fx på områderne "Handel og kontor" og "Sundhed") er lidt større end de tilsvarende andele blandt personer uden handicap. For eksempel har 5,1 pct. blandt personer med handicap et erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb inden for sundhed som højeste fuldførte uddannelse mod 3,1 pct. blandt personer uden handicap. Dette gælder desuden andelen med en pædagogisk orienteret MVU, hvor andelen er lidt større blandt personer med handicap (6,7 pct.) end blandt personer uden handicap (6,3 pct.). Samlet set har personer uden handicap et statistisk signifikant højere uddannelsesniveau end personer med handicap. Man kan forestille sig, at forskellen mellem personer med og personer uden handicap i tabel 3.9 skyldes forskellen i aldersfordelingen mellem personer med og personer uden handicap, jf. tabel 3.2. Når vi som tidligere således tager højde for, at personer med handicap generelt er ældre end personer uden handicap, finder vi, at der ikke er statistisk signifikant forskel mellem personer med og personer uden handicap med hensyn til sandsynligheden for at have enten "Til og med 7. klasse", "8. klasse" eller "9. klasse" sammenlignet med at have 10. klasse som højeste fuldførte uddannelse. For stort set samtlige højere uddannelsesniveauer gælder imidlertid, at personer med handicap har en statistisk signifikant lavere sandsynlighed for at have fuldført den pågældende uddannelse sammenlignet med "10. klasse" end personer uden handicap, selv efter at der er kontrolleret for alders betydning. Undtagelser er "HTX" og "Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb inden for sundhed", hvor forskellen mellem personer med og personer uden handicap ikke er statistisk signifikant. For "HF" er forskellen statistisk signifikant på et 10-procents-niveau.

For udvalgte højeste fuldførte uddannelser viser bilagstabel B3.1 uddannelserne på et mere detaljeret niveau end tabel 3.9. Bilagstabel B3.2 viser desuden fordelingen af højeste fuldførte uddannelse blandt personer med handicap særskilt for bopælsregion.

Tabel 3.9 er opsummeret i tabel 3.10, som viser andelen med en kompetencegivende uddannelse (dvs. personer med en fuldført uddannelse ud over almen- eller erhvervsgymnasialt niveau) blandt personer med forskellige sværhedsgrader af handicap og personer uden handicap. Andelen med en kompetencegivende uddannelse er markant mindre blandt personer, som har angivet at have et større handicap eller længerevarende helbredsproblem (49,4 pct.) end blandt personer, som har angivet at have et mindre handicap eller længerevarende helbredsproblem

(60,9 pct.) eller intet handicap (61,0 pct.). Samlet set har 54,4 pct. blandt personer med et handicap eller længerevarende helbredsproblem en kompetencegivende uddannelse (ej vist), og denne andel er statistisk signifikant mindre end andelen blandt personer uden handicap. Tabellen tyder således umiddelbart på, at personer med mindre handicap har samme sandsynlighed for at få en kompetencegivende uddannelse, som personer uden handicap. Regressionsanalysen senere i kapitlet viser imidlertid, at personer med et mindre handicap har mindre sandsynlighed for at få en kompetencegivende uddannelse. Denne analyse tager højde for, at personer med mindre handicap kan adskille sig fra personer uden handicap med hensyn til bl.a. køn, alder og samlivsstatus. Vi sammenligner m.a.o. personer med mindre handicap og personer uden handicap med samme køn, alder osv. og finder, at personer med mindre handicap ikke så ofte har en kompetencegivende uddannelse som personer uden handicap.

TABEL 3.10

Andelen med en kompetencegivende uddannelse særskilt for sværhedsgraden af handicap. Personer med og personer uden handicap i alderen 16-64 år. 2012. Procent.

	Større handicap/ længerevarende helbredsproblem	Mindre handicap / længerevarende helbredsproblem	Intet handicap
Kompetencegivende uddannelse	49,4	60,9	61,0
Opvægtet antal personer	316.103	247.427	2.704.986
Uvægtet antal personer	1.341	1.295	15.109

Anm.: Forskellen i andelen med en kompetencegivende uddannelse mellem personer med forskellige sværhedsgrader af handicap er testet to og to op mod hinanden med en chi^2-test. Forskellen mellem personer med et større handicap eller helbredsproblem og hhv. personer med et mindre handicap eller helbredsproblem og personer uden handicap er signifikant på et 0,1-procents-niveau. Forskellen mellem personer med et mindre handicap eller helbredsproblem og personer uden handicap er ikke signifikant.
Procentandelene er for populationen (dvs. det opvægtede antal personer).

Vi har også opgjort andelen med en kompetencegivende uddannelse særskilt for personer med forskellig type af væsentligste handicap, jf. tabel 3.11. Det er særligt personer med en psykisk lidelse, som ikke har en kompetencegivende uddannelse, således har kun 41,0 pct. en kompetencegivende uddannelse, mens den tilsvarende andel med en kompetencegivende uddannelse er noget større blandt personer med henholdsvis et mobilitetshandicap (55,5 pct.), et sanse- og kommunikationshandicap (62,2 pct.) og en sygdom som væsentligste handicap (58,9 pct.). Forskel-

len i andelen med en kompetencegivende uddannelse på tværs af de forskellige typer af væsentligste handicap er samlet set statistisk signifikant. En del af årsagen til, at andelen med en kompetencegivende uddannelse er særligt lille blandt personer med en psykisk lidelse, skal findes i, at der blandt personer med en psykisk lidelse er en markant større andel, der har angivet at have et større handicap eller længerevarende helbredsproblem (66,3 pct., ej vist), end tilfældet er blandt de øvrige typer af handicap (mellem 20,7 og 46,8 pct., ej vist).

TABEL 3.11

Andelen med en kompetencegivende uddannelse særskilt for personer med forskellige typer af væsentligste handicap i alderen 16-64 år. 2012. Procent.

	Mobilitets-handicap	Sanse- og kommunikations-handicap	Psykisk lidelse	Sygdom
Kompetencegivende uddannelse	55,5	62,2	41,0	58,9
Opvægtet antal personer	242.365	14.526	80.268	212.921
Uvægtet antal personer	1.109	71	342	1.055

Anm.: Forskellen i andelen med en kompetencegivende uddannelse mellem personer med forskellig type af væsentligste handicap er testet to og to op mod hinanden med en chi^2-test.
Forskellen mellem personer med en psykisk lidelse og hhv. personer med et mobilitetshandicap og en sygdom er signifikant på et 0,1-procents-niveau. Forskellen mellem personer med en psykisk lidelse og personer med et sanse- og kommunikationshandicap er signifikant på et 1-procents-niveau. Ingen øvrige parvise forskelle er signifikante.
Procentandelene er for populationen (dvs. det opvægtede antal personer).

OPSUMMERING

I forrige afsnit har vi beskrevet uddannelsesniveauet blandt personer med et handicap eller længerevarende helbredsproblem og sammenlignet det med personer uden handicap. Vi finder, at personer med handicap klarer sig markant dårligere end personer uden handicap, når det gælder uddannelsesniveauet målt som højeste fuldførte uddannelse over grundskoleniveau, herunder andelen, som har en kompetencegivende uddannelse. Forskellen finder vi også, når vi tager hensyn til, at personer med handicap gennemgående er ældre end personer uden handicap.

Der er således statistisk signifikant flere personer med en kompetencegivende uddannelse som højeste fuldførte uddannelse blandt personer uden handicap (61,0 pct.) end blandt personer med handicap (54,4

pct.). De 54,4 pct. dækker imidlertid over en væsentlig forskel mellem personer med et mindre og et større handicap eller længerevarende helbredsproblem. Andelen med en kompetencegivende uddannelse blandt personer med et mindre handicap eller længerevarende helbredsproblem (60,9 pct.) adskiller sig ikke fra den tilsvarende andel blandt personer uden handicap, mens andelen med en kompetencegivende uddannelse er væsentligt mindre blandt personer med et større handicap eller længerevarende helbredsproblem (49,4 pct.). Andelen med en kompetencegivende uddannelse er desuden særligt lille blandt personer med en psykisk lidelse (41,0 pct.), mens den er markant større blandt personer med fx et sanse- og kommunikationshandicap som væsentligste handicap (62,2 pct.).

IGANGVÆRENDE UDDANNELSE

Ud over uddannelsesniveauet er det også interessant at undersøge uddannelsesaktiviteten blandt personer med et handicap eller længerevarende helbredsproblem og sammenligne med uddannelsesaktiviteten blandt personer uden handicap. Dette vil give et billede af, hvor stor en andel af henholdsvis personer med og personer uden handicap der er i gang med en uddannelse på et givent niveau, uafhængigt af om de fuldfører eller ej. I dette afsnit undersøger vi således dels, hvor stor en andel af personer med handicap og personer uden handicap, der er i gang med en uddannelse, og dels hvilke uddannelser det da drejer sig om. Til at belyse uddannelsesaktiviteten benytter vi oplysninger om befolkningens igangværende uddannelse fra Danmarks Statistiks BUE-register, jf. kapitel 2.

Tabel 3.12 viser fordelingen på igangværende uddannelse særskilt for sværhedsgraden af handicap. Som det fremgår af tabellen, er kun 4,4 pct. blandt personer med et større handicap eller længerevarende helbredsproblem i gang med en uddannelse sammenlignet med 13,2 pct. blandt personer med et mindre handicap og 18,5 pct. blandt personer uden handicap. Alle parvise forskelle mellem de tre grupper er statistisk signifikante. Samlet set er 8,5 pct. blandt personer med et handicap i gang med en uddannelse. En del af denne forskel kan formentlig forklares med, at personer med handicap generelt er ældre end personer uden handicap, jf. tabel 3.2. Vi har derfor foretaget en logistisk regression,

hvor vi har taget højde for alders samt øvrige baggrundskarakteristikas selvstændige betydning for uddannelsesaktiviteten (ej vist). Selv efter at vi har kontrolleret for betydningen af alder mv., viser det sig, at personer med handicap har en statistisk signifikant mindre sandsynlighed for at være i gang med en uddannelse end personer uden handicap. Sammenhængen bliver dog klart svagere og mindre statistisk signifikant (men er stadig meget signifikant), når vi tager højde for baggrundskarakteristikaenes betydning.

TABEL 3.12

Andelen, som er i gang med en uddannelse, særskilt for sværhedsgraden af handicap. Personer med og personer uden handicap i alderen 16-64 år. 2012. Procent.

	Større handicap /længerevarende helbredsproblem	Mindre handicap /længerevarende helbredsproblem	Intet handicap
I gang med en uddannelse	4,4	13,2	18,5
Opvægtet antal personer	360.557	265.458	2.925.738
Uvægtet antal personer	1.486	1.352	15.880

Anm.: Forskellen i andelen, som er i gang med en kompetencegivende uddannelse, mellem personer med forskellige sværhedsgrader af handicap er testet to og to op mod hinanden med en chi^2-test. Forskellen mellem personer med et større handicap eller helbredsproblem og hhv. personer med et mindre handicap eller helbredsproblem og personer uden handicap er signifikant på et 0,1-procents-niveau. Forskellen mellem personer med et mindre handicap eller helbredsproblem og personer uden handicap er også signifikant på et 0,1-procents-niveau. Procentandelene er for populationen (dvs. det opvægtede antal personer).

Når vi ser på niveauet for igangværende uddannelse blandt personer med handicap sammenlignet med personer uden handicap, er billedet lidt mindre entydigt, end tilfældet var med højeste fuldførte uddannelse. Tabel 3.13 viser således særskilt for de personer, der er i gang med en uddannelse, niveauet for deres igangværende uddannelse.

TABEL 3.13

Niveauet for igangværende uddannelse særskilt for personer med og personer uden handicap i alderen 16-64 år. 2012. Procent.

	Personer med handicap	Personer uden handicap
Grundskole (til og med 10. klasse)[a]	20,6	23,8
Forberedende uddannelse	4,9	0,2
STX inkl. studenterkursus og adg.kurser til videregående udd.	9,0	13,1
HF	3,0	1,9
HHX	2,5	3,9
HTX inkl. adg.eksamen til ingeniøruddannelsen	2,2	2,4
Erhvervsfagligt grundforløb	8,3	6,8
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb. Handel og kontor	7,0	3,0
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb. Bygge og anlæg	2,4	2,0
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb. Jern og metal	1,7	2,0
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb. Sundhed	2,8	2,1
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb. Øvrige[b]	5,4	2,5
Kort videregående uddannelse (KVU)[c]	---	3,0
Mellemlang videregående uddannelse (MVU). Pædagogisk	3,8	4,7
Mellemlang videregående uddannelse (MVU). Sundhed	4,0	2,8
Mellemlang videregående uddannelse (MVU). Øvrige[d]	5,4	3,9
Bacheloruddannelse	8,6	11,3
Lang videregående uddannelse (LVU)	6,7	8,7
Ph.d.[c]	---	2,0
I alt	100,0	100,1
Opvægtet antal personer	50.922	541.791
Uvægtet antal personer	384	4.503

Anm.: Forskellen i uddannelsesfordelingen mellem personer med og personer uden handicap er testet med en chi^2-test. chi^2: 49,86, $p < 0,001$.

Procentandelene er for populationen (dvs. det opvægtede antal personer). Procentandelene summer ikke alle steder til 100 på grund af afrunding.

Vi har taget udgangspunkt i Danmarks Statistiks uddannelsesgruppering på hovedgruppeniveau. Hvor datagrundlaget har muliggjort en finere opdeling er desuden medtaget en række grupperinger på mellem- og undergruppeniveau.

Note a) Med de foreliggende variabelkoder for igangværende uddannelse har det ikke været muligt at underopdele kategorien i hhv. "Til og med 7.klasse" samt "8. klasse", "9. klasse" og "10. klasse", som tilfældet er med højeste fuldførte uddannelse.

b) Kategorien "Øvrige" indeholder et mindre antal personer med handicap på hhv. områderne: Pædagogisk, Teknik og industri i øvrigt, Levnedsmiddel og husholdning, Jordbrug og fiskeri, Transport mv.

c) --- indikerer, at cellen indeholder mindre end 5 personer.

d) Kategorien "Øvrige" indeholder et mindre antal personer med handicap på hhv. områderne: Samfundsvidenskabelig, Teknisk, Levnedsmiddel og ernæring samt Transport mv.

Det fremgår således af tabellen, at en større andel blandt studerende med handicap er i gang med en forberedende uddannelse (4,9 pct.) end blandt personer uden handicap (0,2 pct.). Det samme er tilfældet med "HF"

(3,0 pct. blandt studerende med handicap versus 1,9 pct. blandt studerende uden handicap) og erhvervsfaglige grundforløb (8,3 pct. versus 6,8 pct.). Det gælder desuden flere af de erhvervsfaglige praktik- og hovedforløb, som tilfældet også var med højeste fuldførte uddannelse, fx områderne "Handel og kontor" (7,0 pct. versus 3,0 pct.) og MVU inden for "Sundhed" (4,0 pct. versus 2,8 pct.). Der er ligeledes en større andel blandt studerende med handicap, som er i gang med en MVU generelt set sammenlignet med studerende uden handicap. Dette gælder dog ikke en pædagogisk orienteret MVU, som 3,8 pct. af de studerende med handicap tager, mens det er tilfældet for 4,7 pct. af de studerende uden handicap.

Tabellen viser også, at for personer, der er i gang med en uddannelse, er en mindre andel blandt personer med handicap enten i gang med en KVU, en LVU eller en ph.d. end blandt personer uden handicap. Andelen, der er i gang med en KVU eller en ph.d. blandt personer med handicap, er tilmed for lille til at blive vist i tabel 3.13. Andelen, der er i gang med en LVU blandt personer med handicap, er 6,7 pct. sammenlignet med 8,7 pct. blandt personer uden handicap. Forskellen i fordelingen på niveauet for igangværende uddannelse mellem personer med og personer uden handicap er dermed stærkt statistisk signifikant.[15]

I bilagstabel B3.3 viser vi desuden andelen, som er i gang med en kompetencegivende uddannelse, blandt personer med handicap særskilt for bopælsregion.

OPSUMMERING

Forrige afsnit har vist, at også når det gælder uddannelsesaktiviteten målt som andelen, der er i gang med en uddannelse og niveauet heraf, klarer personer med et handicap/længerevarende helbredsproblem sig dårligere end personer uden handicap.

Mens knap en femtedel (18,5 pct.) af personer uden handicap er i gang med en uddannelse, er andelen mere end halveret (8,1 pct.), når vi ser på personer med handicap. Samtidig finder vi, at blandt de personer,

15. Der er i undersøgelsen ikke et tilstrækkeligt stort datagrundlag for igangværende uddannelse blandt personer med handicap til, at vi har kunnet danne en bilagstabel for igangværende uddannelse med mere detaljerede uddannelsesoplysninger svarende til bilagstabel B3.1 for højeste fuldførte uddannelse.

der er i gang med en uddannelse, er personer med handicap i mindre omfang i gang med en KVU, LVU eller en ph.d., end tilfældet er blandt personer uden handicap, der i modsætning hertil sjældnere er i gang med en forberedende uddannelse eller erhvervsfaglige grund-, praktik- og hovedforløb.

BETYDNINGEN AF HANDICAP OG ANDRE BAGGRUNDSKARAKTERISTIKA FOR KOMPETENCEGIVENDE UDDANNELSE

I dette afsnit belyser vi sammenhængen mellem handicap/længerevarende helbredsproblem og kompetencegivende uddannelse. Vi belyser således dels, hvordan handicap og andre baggrundskarakteristika (jf. forrige afsnit) påvirker sandsynligheden for at have en kompetencegivende uddannelse, og dels ser vi på, hvordan forskellige baggrundskarakteristika påvirker sandsynligheden for at have en kompetencegivende uddannelse særskilt for gruppen af personer med handicap.

Først undersøger vi, hvordan forskellige baggrundskarakteristika, herunder sværhedsgraden af handicap inkl. intet handicap, påvirker sandsynligheden for at have en kompetencegivende uddannelse blandt personer med og personer uden handicap under ét. Vi har således foretaget en logistisk regression, hvor vi undersøger sammenhængen mellem at have en kompetencegivende uddannelse på den ene side og sværhedsgraden af handicap samt køn, alder, civilstand, statsborgerskab og bopælsregion på den anden, jf. tabel 3.13. Vi undersøger dermed, hvordan fx den selvvurderede sværhedsgrad af handicap påvirker sandsynligheden for at have en kompetencegivende uddannelse, når vi samtidig har taget højde for de øvrige baggrundskarakteristikas påvirkning af denne sandsynlighed. Ved eksempelvis at tage højde for alder, tager vi hensyn til, at ældre personer gennemgående har en større sandsynlighed for at have et (større) handicap end yngre personer. Hermed får vi et indtryk af, hvor stærk sammenhængen er mellem (sværhedsgraden af) handicap og sandsynligheden for at have en kompetencegivende uddannelse, som ikke er påvirket af, at personer med handicap gennemgående er ældre end personer uden handicap.

Betydningen af handicap og de øvrige baggrundskarakteristika udregnes som gennemsnitlige marginale effekter (jf. kapitel 2).

Ikke overraskende viser tabel 3.14, at sværhedsgraden af handicap er af stor betydning for sandsynligheden for at have en kompetencegivende uddannelse. Sammenlignet med personer uden handicap (referencekategorien) er sandsynligheden for at have en kompetencegivende uddannelse således alt andet lige statistisk signifikant mindre både blandt personer med et mindre handicap/længerevarende helbredsproblem og personer med et større handicap/længerevarende helbredsproblem, hvilket især gælder personer med et større handicap/længerevarende helbredsproblem. Af tabellen fremgår det, at for en gennemsnitsperson er sandsynligheden for at have en kompetencegivende uddannelse 3,6 procentpoint mindre, hvis vedkommende har et mindre handicap, end hvis vedkommende ikke har et handicap. Til sammenligning er sandsynligheden 16,8 procentpoint mindre, hvis vedkommende har et større handicap, end hvis vedkommende ikke har et handicap. En "gennemsnitsperson" er en person, som har gennemsnitlige værdier på de øvrige baggrundskarakteristika i tabellen, jf. kapitel 2. Som nævnt i kapitel 2 kan vi ikke være sikre på, om handicap medfører et lavt uddannelsesniveau, eller om sammenhængen (også) går den anden vej, således at uddannelse fx via valg af erhverv beskytter mod at få et handicap.

Tabellen viser desuden, at civilstand har en statistisk signifikant betydning for sandsynligheden for at have en kompetencegivende uddannelse. Sandsynligheden for at have en kompetencegivende uddannelse er således statistisk signifikant mindre blandt ugifte end blandt gifte. Alder har også stor betydning for at have en kompetencegivende uddannelse. Sammenlignet med de 30-39-årige (referencekategorien) har både de 16-29-årige samt de 40-49-årige og de 50-64-årige en markant mindre sandsynlighed for at have en kompetencegivende uddannelse. Sandsynligheden er særligt lille for de 16-29-åriges vedkommende, hvilket formentligt skyldes, at mange i denne aldersgruppe stadig er under uddannelse. Derudover viser tabellen, at personer bosat i Region Midtjylland har en statistisk signifikant mindre sandsynlighed for at have en kompetencegivende uddannelse end personer bosat i Region Hovedstaden (referencekategorien), mens der ikke er statistisk signifikante forskelle mellem Region Hovedstaden og de tre øvrige regioner. Derimod har køn og statsborgerskab ikke statistisk signifikant betydning for sandsynligheden for at have en kompetencegivende uddannelse.

TABEL 3.14

Gennemsnitlige marginale effekter fra logistisk regression, der estimerer sandsynligheden for at have en kompetencegivende uddannelse med sværhedsgraden af handicap som forklarende variabel. Personer med og personer uden handicap i alderen 16-64 år. 2012.

	Estimat
Handicap (reference = Intet handicap)	
Mindre handicap/længerevarende helbredsproblem	-0,0357 *
Større handicap/længerevarende helbredsproblem	-0,1682 ***
Mand	-0,0040
Ugift	-0,1002 ***
Dansk statsborger	0,0329
Alder (reference = 30-39 år)	
16-29 år	-0,5243 ***
40-49 år	-0,0356 **
50-64 år	-0,0913 ***
Region (reference = Region Hovedstaden)	
Region Sjælland	-0,0027
Region Syddanmark	-0,0153
Region Midtjylland	-0,0280 **
Region Nordjylland	-0,0062

Anm.: Test for signifikans: * angiver signifikans på et 5-procents-niveau, ** angiver signifikans på et 1-procents-niveau og *** angiver signifikans på et 0,1-procents-niveau.
Datagrundlag: 17.745 personer (uvægtet).

I tabel 3.14 ovenfor så vi på sandsynligheden for at have en kompetencegivende uddannelse med (sværhedsgraden af) handicap som forklarende faktor. Vi kan derudover se på sandsynligheden for at have en kompetencegivende uddannelse særskilt for personer med handicap. Vi har således også foretaget en logistisk regression, hvor vi undersøger sammenhængen mellem at have en kompetencegivende uddannelse på den ene side og typen af væsentligste handicap samt køn, alder, civilstand, statsborgerskab og bopælsregion på den anden, særskilt for personer med handicap, jf. tabel 3.15. Betydningen af typen af handicap og de øvrige baggrundskarakteristika udregnes igen som gennemsnitlige marginale effekter (jf. kapitel 2).

Tabel 3.15 viser først, at sandsynligheden for at have en kompetencegivende uddannelse adskiller sig i statistisk signifikant grad blandt personer med forskellig type af væsentligste handicap. Sammenlignet med personer med en sygdom som væsentligste handicap (referencekategorien) har personer med et mobilitetshandicap og personer med en psykisk lidelse en statistisk signifikant mindre sandsynlighed for at have

en kompetencegivende uddannelse, mens forskellen ikke er statistisk signifikant forskellig mellem personer, som har et sanse- og kommunikationshandicap eller en sygdom som væsentligste handicap. For en gennemsnitsperson er sandsynligheden for at have en kompetencegivende uddannelse således 5,9 procentpoint mindre, hvis vedkommende har et mobilitetshandicap, og 8,9 procentpoint mindre, hvis vedkommende har en psykisk sygdom, end hvis vedkommende har en sygdom som væsentligste handicap.

TABEL 3.15

Gennemsnitlige marginale effekter fra logistisk regression, der estimerer sandsynligheden for at have en kompetencegivende uddannelse med type af væsentligste handicap som forklarende variabel. Personer med handicap i alderen 16-64 år. 2012.

	Estimat
Væsentligste handicap (reference = Sygdom)	
Mobilitetshandicap	-0,0585 **
Sanse- og kommunikationshandicap	0,0758
Psykisk lidelse	-0,0890 *
Mand	0,0103
Ugift	-0,1028 ***
Dansk statsborger	0,0248
Alder (reference = 30-39 år)	
16-29 år	-0,4313 ***
40-49 år	0,0083
50-64 år	-0,0688 *
Region (reference = Region Hovedstaden)	
Region Sjælland	0,0201
Region Syddanmark	-0,0271
Region Midtjylland	-0,0365
Region Nordjylland	-0,0021

Anm.: Test for signifikans: * angiver signifikans på et 5-procents-niveau, ** angiver signifikans på et 1-procents-niveau og *** angiver signifikans på et 0,1-procents-niveau.
Datagrundlag: 2.577 personer (uvægtet).

Af tabellen ser vi desuden, at det blandt personer med handicap mindsker sandsynligheden for at have en kompetencegivende uddannelse at være ugift sammenlignet med at være gift, og at befinde sig i aldersgrupperne 16-29 år og 50-64 år sammenlignet med aldersgruppen 30-39 år (referencekategorien). Igen er den nærliggende forklaring på den mindre sandsynlighed for at have erhvervet sig en kompetencegivende uddannelse for de 16-29-åriges vedkommende en relativt højere igangværende

uddannelsesaktivitet end de øvrige aldersgrupper. Blandt personer med handicap har køn, statsborgerskab og bopælsregion ikke en statistisk signifikant betydning for sandsynligheden for at have en kompetencegivende uddannelse.

OPSUMMERING

I forrige afsnit har vi set på, hvilke baggrundskarakteristika der har betydning for erhvervelsen af en kompetencegivende uddannelse både for personer med og personer uden et handicap eller længerevarende helbredsproblem under ét og særskilt for personer med et handicap eller længerevarende helbredsproblem. I førstnævnte tilfælde fandt vi bl.a., at handicap og sværhedsgraden heraf er af stor betydning for sandsynligheden for at have en kompetencegivende uddannelse, således at personer med handicap har en mindre sandsynlighed for at have en kompetencegivende uddannelse end personer uden handicap, og jo større sværhedsgraden af handicappet er, jo mindre er sandsynligheden for at have en kompetencegivende uddannelse. I sidstnævnte tilfælde fandt vi særskilt for personer med handicap, at der er relativt stor forskel på sandsynligheden for at have en kompetencegivende uddannelse på tværs af typen af væsentligste handicap. Sandsynligheden for at have en kompetencegivende uddannelse er statistisk signifikant mindre blandt personer med et mobilitetshandicap og personer med en psykisk lidelse end blandt personer med en sygdom som væsentligste handicap (referencekategorien).

Ud over handicap inddrog vi en række baggrundskarakteristika i analyserne. Vi fandt blandt andet, at ægteskabelig status og alder påvirker sandsynligheden for at have en kompetencegivende uddannelse, mens køn og statsborgerskab ikke har statistisk signifikant betydning for kompetencegivende uddannelse.

BETYDNINGEN AF UDDANNELSESNIVEAUET FOR HANDICAPPEDES BESKÆFTIGELSE

Kjeldsen, Houlberg & Høgelund (2013) undersøger beskæftigelsessituationen blandt personer med et handicap eller længerevarende helbredsproblem indgående, og de belyser bl.a., hvilken betydning en række bag-

grundskarakteristika har for sandsynligheden for at være i beskæftigelse blandt personer med handicap. Rapporten inddrager imidlertid kun i meget lille omfang uddannelsesniveauet som forklarende faktor for beskæftigelsen, selvom uddannelsesniveauet (fx det at have en kompetencegivende uddannelse vs. ikke at have en kompetencegivende uddannelse), i det mindste blandt befolkningen mere generelt, har en væsentlig betydning for, om en person er beskæftiget eller ej (se fx Beskæftigelsesministeriet, 2009b og Finansministeriet, 2011).

I dette afsnit vil vi derfor mere detaljeret se på sammenhængen mellem uddannelsesniveau og beskæftigelsesstatus blandt personer med et handicap eller længerevarende helbredsproblem, og vi vil igen sammenligne med personer uden handicap. I analyserne tager vi ligesom i de foregående afsnit højde for betydningen af forskellige baggrundskarakteristika via logistiske regressioner. Ved eksempelvis at tage højde for alder tager vi hensyn til, at ældre personer gennemgående har et lavere uddannelsesniveau end yngre personer (jf. tabel 3.14 og 3.15). Hermed får vi et mål for, hvordan uddannelsesniveauet påvirker beskæftigelsessandsynligheden, som ikke er påvirket af den effekt, alder har på uddannelsesniveauet.

Til at bestemme om en person er i beskæftigelse eller ej, benytter vi spørgeskemaoplysninger fra Arbejdskraftundersøgelsen 1. kvartal 2012. Vi følger tilnærmelsesvis Danmarks Statistiks definition af en beskæftiget person i Arbejdskraftundersøgelsen. Vi betragter således alle personer, som har arbejdet mindst én betalt time i referenceugen, som beskæftigede. Selvstændige og medarbejdende ægtefæller betragtes også som beskæftigede. Til forskel fra Danmarks Statistik definerer vi dog også personer, der har tilsagn om at kunne begynde på et arbejde inden for højest tre måneder, som beskæftigede.[16]

Først undersøger vi, hvordan uddannelsesniveauet samt de øvrige baggrundskarakteristika, herunder sværhedsgraden af handicap, påvirker beskæftigelsessandsynligheden blandt personer med og personer uden handicap under ét via en logistisk regression, jf. tabel 3.16. Betydningen af handicap og de øvrige baggrundskarakteristika udregnes som gennemsnitlige marginale effekter (jf. kapitel 2).

16. For at korrigere for sæsonudsving har vi udeladt personer med korterevarende midlertidigt arbejde fra analysen.

Som tilfældet var med sandsynligheden for at have en kompetencegivende uddannelse, er der en stærk sammenhæng mellem (sværhedsgraden af) handicap og beskæftigelsessandsynligheden, jf. tabel 3.16. Sammenlignet med personer uden handicap (referencekategorien) er beskæftigelsessandsynligheden således statistisk signifikant mindre blandt personer med et mindre handicap/længerevarende helbredsproblem og i særdeleshed mindre blandt personer med et større handicap/ længerevarende helbredsproblem. For en gennemsnitsperson er sandsynligheden for at være i beskæftigelse således 9,3 procentpoint mindre, hvis vedkommende har et mindre handicap, og hele 46,6 procentpoint mindre, hvis vedkommende har et større handicap, end hvis vedkommende ikke har et handicap. Disse sammenhænge er illustreret i tabel 3.17 (i tabellen har vi ikke kontrolleret for andre forklarende variable). Af tabellen ser vi, at andelen i beskæftigelse blandt personer uden handicap er 77,5 pct., mens den er hhv. 67,1 og 26,8 pct. blandt personer med et mindre handicap/længerevarende helbredsproblem og personer med et større handicap/længerevarende helbredsproblem. De statistisk signifikante forskelle i tabel 3.17 ændrer sig ikke, når vi tager højde for forskellen i aldersfordelingen mellem personer med og personer uden handicap (ej vist), jf. tabel 3.16.

Det fremgår desuden af tabel 3.16, at sammenlignet med kategorien "Til og med 7. klasse" (referencekategorien) har samtlige højere uddannelsesniveauer en statistisk signifikant større beskæftigelsessandsynlighed. Beskæftigelsessandsynligheden forøges gennemgående med niveauet for højeste fuldførte uddannelse. For eksempel er beskæftigelsessandsynligheden for en gennemsnitsperson 8,5 procentpoint større, hvis vedkommende har 8. klasse som højeste fuldførte uddannelse, end hvis vedkommende har til og med 7. klasse som højeste fuldførte uddannelse, mens beskæftigelsessandsynligheden for en gennemsnitsperson er endnu større (36,1 procentpoint), hvis vedkommende har en LVU inkl. ph.d., end hvis vedkommende har til og med 7. klasse som højeste fuldførte uddannelse.

TABEL 3.16

Gennemsnitlige marginale effekter fra logistisk regression, der estimerer sandsynligheden for at være i beskæftigelse med sværhedsgraden af handicap som forklarende variabel. Personer med og personer uden handicap i alderen 16-64 år. 2012.

	Estimat	
Handicap (reference = Intet handicap)		
Mindre handicap/længerevarende helbredsproblem	-0,0930	***
Større handicap/længerevarende helbredsproblem	-0,4658	***
Mand	0, 0384	***
Ugift	-0,0589	***
Dansk statsborger	0,1267	***
Alder (reference = 30-39 år)		
16-29 år	-0,1492	***
40-49 år	0,0326	***
50-64 år	-0,0918	***
Region (reference = Region Hovedstaden)		
Region Sjælland	-0,0077	
Region Syddanmark	-0,0091	
Region Midtjylland	-0,0094	
Region Nordjylland	-0,0159	
Uddannelse (reference = Til og med 7. klasse)		
8. klasse	0,0850	***
9. klasse	0,1825	***
10. klasse	0,2321	***
Almen gymnasial uddannelse	0,2461	***
Erhvervsgymnasial uddannelse	0,3265	***
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb. Handel og kontor	0,3186	***
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb. Bygge og anlæg	0,2863	***
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb. Jern og metal	0,3057	***
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb. Sundhed	0,3130	***
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb. Øvrige	0,2962	***
Kort videregående uddannelse (KVU)	0,3240	***
Mellemlang videregående uddannelse (MVU). Pædagogisk	0,3330	***
Mellemlang videregående uddannelse (MVU). Sundhed	0,3865	***
Mellemlang videregående uddannelse (MVU). Øvrige	0,3553	***
Bacheloruddannelse	0,2369	***
Lang videregående uddannelse (LVU) inkl. Ph.d.	0,3612	***

Anm.: Test for signifikans: * angiver signifikans på et 5-procents-niveau, ** angiver signifikans på et 1-procents-niveau og *** angiver signifikans på et 0,1-procents-niveau.
Datagrundlag: 17.708 personer (uvægtet).

TABEL 3.17

Andelen i beskæftigelse særskilt for personer med forskellige sværhedsgrader af handicap. Personer med og personer uden handicap i alderen 16-64 år. 2012. Procent.

	Større handicap /længerevarende helbredsproblem	Mindre handicap /længerevarende helbredsproblem	Intet handicap
I beskæftigelse	26,8	67,1	77,5
Opvægtet antal personer	177.751	964.452	2.261.477
Uvægtet antal personer	474	919	11.886

Anm.: Forskellen i beskæftigelsesandelen mellem personer med forskellige sværhedsgrader af handicap er testet to og to op mod hinanden med en chi^2-test. Forskellen mellem personer med et større handicap eller helbredsproblem og hhv. personer med et mindre handicap eller helbredsproblem og personer uden handicap er signifikant på et 0,1-procents-niveau. Forskellen mellem personer med et mindre handicap eller helbredsproblem og personer uden handicap er også signifikant på et 0,1-procents-niveau.
Procentandelene er for populationen (dvs. det opvægtede antal personer).

Kilde: Kjeldsen, Houlberg & Høgelund (2013).

Blandt personer med og personer uden handicap under ét, som har til og med 7. klasse som højeste fuldførte uddannelse, er andelen, som er i beskæftigelse, 36,5 pct., mens den er 68,8 pct. blandt dem, som har en studentereksamen (Stx inkl. Studenterkursus), 82,7 pct. blandt dem, som har en KVU, og 90,5 pct. blandt dem, som har en LVU, som højeste fuldførte uddannelse (ej vist).

Tabel 3.16 viser også, at både køn, alder, civilstand og statsborgerskab har statistisk signifikant betydning for beskæftigelsessandsynligheden. Mænd og danske statsborgere har, alt andet lige, større beskæftigelsessandsynligheder end kvinder og personer uden dansk statsborgerskab, mens ugifte har en mindre beskæftigelsessandsynlighed end gifte. Sammenlignet med de 30-39-årige (referencekategorien) har de 40-49-årige en statistisk signifikant større beskæftigelsessandsynlighed, mens de 16-29-årige og de 50-64-årige hver især har en statistisk signifikant mindre beskæftigelsessandsynlighed. Selv når der, som tilfældet er i analysen, er taget højde for, at uddannelsesniveauet er relativt lavere blandt ældre personer, er beskæftigelsessandsynligheden altså signifikant mindre i den ældste aldersgruppe. For den yngste aldersgruppe (16-29-årige) kan den mindre beskæftigelsessandsynlighed imidlertid skyldes, at de relativt oftere er under uddannelse, hvilket der ikke er taget højde for i analysen.

Vi har dernæst undersøgt beskæftigelsessandsynligheden særskilt for personer med handicap via en logistisk regression, jf. tabel 3.18. Vi

kan således få et indtryk af uddannelsesniveauets betydning for beskæftigelsessandsynligheden blandt personer med (forskellig type af væsentligste) handicap. Betydningen af handicaptype og de øvrige baggrundskarakteristika udregnes som gennemsnitlige marginale effekter (jf. kapitel 2).

Vi ser af tabel 3.18, at der er statistisk signifikante forskelle i beskæftigelsessandsynligheden mellem personer med forskellig type af væsentligste handicap. Personer med en psykisk lidelse som væsentligste handicap har således en statistisk signifikant mindre beskæftigelsessandsynlighed end personer med en sygdom som væsentligste handicap (referencekategorien). Der er ikke statistisk signifikante forskelle i beskæftigelsessandsynligheden mellem personer med en sygdom og personer med henholdsvis et mobilitetshandicap og et sanse- og kommunikationshandicap som væsentligste handicap. For en gennemsnitsperson er sandsynligheden for at være i beskæftigelse således 24,3 procentpoint mindre, hvis vedkommende har en psykisk sygdom, end hvis vedkommende har en sygdom som væsentligste handicap. Forskellene er illustreret i tabel 3.19 (i tabellen har vi ikke kontrolleret for andre forklarende variable). Det ses, at beskæftigelsesandelen blandt personer med en psykisk lidelse er 24 pct., mens beskæftigelsesandelen er henholdsvis 45 pct., 49 pct. og 64 pct. blandt personer med en sygdom, et mobilitetshandicap og et sanse- og kommunikationshandicap.

Tabel 3.18 viser desuden, at der er en stærk sammenhæng mellem uddannelsesniveauet og beskæftigelsessandsynligheden blandt personer med handicap. Sammenlignet med kategorien "Til og med 7. klasse" som højeste fuldførte uddannelse (referencekategorien) er erhvervelsen af samtlige højere uddannelsesniveauer (med undtagelse af 9. klasse) ensbetydende med en statistisk signifikant større beskæftigelsessandsynlighed. Beskæftigelsessandsynligheden forøges også her gennemgående med niveauet for højeste fuldførte uddannelse. For eksempel er beskæftigelsessandsynligheden for en gennemsnitsperson 13,4 procentpoint større, hvis vedkommende har 8. klasse som højeste fuldførte uddannelse, end hvis vedkommende har til og med 7. klasse som højeste fuldførte uddannelse, mens beskæftigelsessandsynligheden for en gennemsnitsperson er endnu større (44,6 procentpoint større), hvis vedkommende har en LVU inkl. ph.d., end hvis vedkommende har til og med 7. klasse som højeste fuldførte uddannelse. Denne sammenhæng mellem uddannelsesniveau og beskæftigelse blandt personer med handicap er illustreret i tabel 3.20, som viser beskæftigelsesandelen fordelt efter uddannelsesniveau

blandt personer med handicap (i tabellen har vi ikke kontrolleret for andre forklarende variable).

TABEL 3.18

Gennemsnitlige marginale effekter fra logistisk regression, der estimerer sandsynligheden for at være i beskæftigelse med typen af væsentligste handicap som forklarende variabel. Personer med handicap i alderen 16-64 år. 2012.

	Estimat	
Væsentligste handicap (reference = Sygdom)		
Mobilitetshandicap	-0,0099	
Sanse- og kommunikationshandicap	0,1089	
Psykisk lidelse	-0,2425	***
Mand	0,0670	**
Ugift	-0,1306	***
Dansk statsborger	-0,0933	
Alder (reference = 30-39 år)		
16-29 år	-0,0106	
40-49 år	-0,0556	
50-64 år	-0,2079	***
Region (reference = Region Hovedstaden)		
Region Sjælland	-0,0623	*
Region Syddanmark	-0,0430	
Region Midtjylland	-0,0405	
Region Nordjylland	-0,0548	
Uddannelse (reference = Til og med 7. klasse)		
8. klasse	0,1339	*
9. klasse	0,0656	
10. klasse	0,1131	*
Almen gymnasial uddannelse	0,1924	*
Erhvervsgymnasial uddannelse	0,3506	***
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb. Handel og kontor	0,2919	***
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb. Bygge og anlæg	0,2604	***
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb. Jern og metal	0,2244	***
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb. Sundhed	0,2499	***
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb. Øvrige	0,2152	***
Kort videregående uddannelse (KVU)	0,1923	**
Mellemlang videregående uddannelse (MVU). Pædagogisk	0,3102	***
Mellemlang videregående uddannelse (MVU). Sundhed	0,3735	***
Mellemlang videregående uddannelse (MVU). Øvrige	0,3656	***
Bacheloruddannelse	0,1918	
Lang videregående uddannelse (LVU) inkl. Ph.d.	0,4460	***

Anm.: Test for signifikans: * angiver signifikans på et 5-procents-niveau, ** angiver signifikans på et 1-procents-niveau og *** angiver signifikans på et 0,1-procents-niveau.
Datagrundlag: 2.575 personer (uvægtet).

TABEL 3.19

Andelen i beskæftigelse særskilt for typen af væsentligste handicap. Personer med handicap i alderen 16-64 år. 2012. Procent.

	Mobilitets-handicap	Sanse- og kommunikati-ons-handicap	Psykisk lidelse	Sygdom
I beskæftigelse	45,2	64,1	24,2	49,0
Opvægtet antal personer	126.033	9.938	21.003	112.786
Uvægtet antal personer	628	46	102	601

Anm.: Forskellen i beskæftigelsesandelen mellem personer med forskellige sværhedsgrader af handicap er testet to og to op mod hinanden med en chi^2-test. Forskellen mellem personer med et sanse- og kommunikationshandicap og en sygdom er signifikant på et 5-procents-niveau. Forskellen mellem personer med et mobilitetshandicap og et sanse- og kommunikationshandicap er signifikant på et 1-procents-niveau. Forskellen mellem personer med en psykisk lidelse og hhv. personer med et mobilitetshandicap, et sanse- og kommunikationshandicap og en sygdom er signifikant på et 0,1-procents-niveau.

Procentandelene er for populationen (dvs. det opvægtede antal personer).

Kilde: Kjeldsen, Houlberg & Høgelund (2013).

Som det ses, er beskæftigelsesandelen markant mindre blandt personer med handicap, som har til og med 7. klasse som højeste fuldførte uddannelse (20,2 pct.), sammenlignet med personer med handicap, som har fuldført højere uddannelsesniveauer. Blandt personer med handicap, som har 10. klasse som højeste fuldførte uddannelse, er beskæftigelsesandelen fx 35 pct., mens den er 53 pct. blandt personer med handicap, som har "Studentereksamen" (STX inkl. Studenterkursus), som højeste fuldførte uddannelse. Blandt personer med handicap, som har et erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb som højeste fuldførte uddannelse, svinger beskæftigelsesandelen fra omkring 50 pct. til knap 60 pct. afhængigt af det faglige område for hovedforløbet. Størst er beskæftigelsesandelen blandt personer med handicap, som har "Bygge og anlæg" som erhvervsfagligt hovedforløb (58 pct.). Samlet set er beskæftigelsesandelen for erhvervsfaglige hovedforløb 54 pct. (ej vist). Blandt personer med handicap, som har en KVU som højeste fuldførte uddannelse, er beskæftigelsesandelen 49 pct., mens den samlet set er 63 pct. (ej vist) blandt personer med handicap, som har en MVU som højeste fuldførte uddannelse. Endelig er beskæftigelsesandelen 82 pct. blandt personer med handicap, som har en LVU inkl. ph.d. som højeste fuldførte uddannelse. Personer med en bacheloruddannelse som højeste fuldførte uddannelse skiller sig ud med en noget lavere beskæftigelsesandel på 50,9 pct. Dette er imidlertid forventeligt, da en fuldført bacheloruddannelse både er lagt an på videre uddannelse og umiddelbar efterfølgende be-

skæftigelse. Også blandt personer uden handicap stiger beskæftigelsesandelen gennemgående med niveauet for højeste fuldførte uddannelse (se bilagstabel B3.4). Beskæftigelsesandelen er imidlertid gennemgående større blandt personer uden handicap end blandt personer med handicap.[17]

TABEL 3.20

Andelen i beskæftigelse fordelt efter højeste fuldførte uddannelse. Personer med handicap i alderen 16-64 år. 2012. Procent.

	Andel i beskæftigelse
Til og med 7. klasse	20,2
8. klasse	36,4
9. klasse	31,0
10. klasse	34,6
STX inkl. studenterkursus og adg.kurser til videregående udd.	52,7
HF	26,0
HHX	71,6
HTX inkl. adg.eksamen til ingeniøruddannelsen	67,4
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb. Handel og kontor	54,9
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb. Bygge og anlæg	58,2
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb. Jern og metal	55,4
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb. Sundhed	49,3
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb. Øvrige [a)]	49,9
Kort videregående uddannelse (KVU)	48,7
Mellemlang videregående uddannelse (MVU). Pædagogisk.	58,5
Mellemlang videregående uddannelse (MVU). Sundhed	65,3
Mellemlang videregående uddannelse (MVU). Øvrige [b)]	73,1
Bacheloruddannelse	50,9
Lang videregående uddannelse (LVU) inkl. Ph.d.	81,9
Opvægtet antal personer	261.590
Uvægtet antal personer	1.346

Anm.: Procentandelene er for populationen (dvs. det opvægtede antal personer).
Medtaget er alle uddannelsesniveauer i Danmarks Statistiks uddannelsesgruppering på hovedgruppeniveau. Hvor datagrundlaget har muliggjort en finere opdeling, er desuden medtaget en række grupperinger på mellem- og undergruppeniveau.

Note a) Kategorien "Øvrige" indeholder et mindre antal personer med handicap på hhv. områderne: Pædagogisk, Grafisk, Teknik og industri i øvrigt, Service, Levnedsmiddel og husholdning, Jordbrug og fiskeri, Transport mv.
b) Kategorien "Øvrige" indeholder et mindre antal personer med handicap på hhv. områderne: Formidling og erhvervssprog, Kunstnerisk, Samfundsvidenskabelig, Teknisk, Levnedsmiddel og ernæring samt Transport mv.

For både personer med og personer uden handicap er der således en positiv sammenhæng mellem uddannelsesniveau og sandsynlighed for at være beskæftiget. For at få et indtryk af om sammenhængen mellem uddannelsesniveau og beskæftigelse er den samme blandt personer med og

17. Vi har testet om forskellene i beskæftigelsesandelen mellem personer med og personer uden handicap er forskellige. Vi har således testet forskellene på de 9 hovedgrupper (jf. side 22). Forskellene er statistisk signifikante for alle hovedgrupper undtagen for erhvervsgymnasiale uddannelser og bacheloruddannelser.

personer uden handicap, har vi gennemført en analyse, hvor vi opdeler kompetencegivende uddannelse i tre kategorier: "Grundskole"[18] (referencekategorien), "Almen- og erhvervsgymnasial uddannelse" og "Kompetencegivende uddannelse", jf. bilagstabel B3.5. Ligesom ovenfor viser analysen, at personer med en almen- og erhvervsgymnasial uddannelse oftere er beskæftiget end personer med grundskole som højeste fuldførte uddannelse. Analysen tyder på, at denne forskel mellem gymnasie- og grundskoleniveau er større blandt personer med handicap end blandt personer uden handicap. Betydningen af at have en kompetencegivende uddannelse (sammenlignet med grundskole) er den samme for personer med og personer uden handicap.

Endelig viser tabel 3.18, at mænd med handicap har større beskæftigelsessandsynlighed end kvinder, og at ugifte har en mindre beskæftigelsessandsynlighed end gifte. Statsborgerskab har derimod ikke nogen statistisk signifikant betydning for beskæftigelsessandsynligheden. Alder har en statistisk signifikant betydning, idet personer i den ældste aldersgruppe (50-64-årige) har en statistisk signifikant mindre beskæftigelsessandsynlighed end de 30-39-årige (referencekategorien). Dette kan skyldes, at nogle personer med handicap i denne aldersgruppe ikke søger job, fordi de har forladt arbejdsmarkedet med en førtidspension. En sådan forklaring understøttes af Larsen, Jonassen & Høgelund (2009). En anden forklaring kan være, at ældre personer med handicap har mindre energi eller motivation til at vedblive med at søge beskæftigelse. Tabellen viser desuden, at beskæftigelsessandsynligheden blandt personer med handicap er mindre i Region Sjælland end i Region Hovedstaden (referencekategorien). Der er ikke statistisk signifikante forskelle mellem Region Hovedstaden og de tre øvrige regioner.

Endelig har vi foretaget særskilte analyser for personer med et mobilitetshandicap og for personer med en sygdom som væsentligste handicap (ej vist).[19] I begge analyser benytter vi den grovere inddeling af højeste fuldførte uddannelse (jf. bilagstabel B3.5) som følge af mindre datagrundlag.

Vi finder for begge typer af væsentligste handicap, at beskæftigelsessandsynligheden er statistisk signifikant højere, hvis man har en højeste fuldført uddannelse ud over grundskolen, end hvis man har

18. Dvs. til og med 10. klasse samt forberedende uddannelse.

19. Vi har ikke foretaget en særskilt analyse for personer med henholdsvis et sanse- og kommunikationshandicap og en psykisk lidelse, da datagrundlaget i begge tilfælde er for lille.

grundskole som højeste fuldførte uddannelse. Beskæftigelsessandsynligheden er således statistisk signifikant større blandt personer med et mobilitetshandicap eller en sygdom som væsentligste handicap, som har enten en gymnasial eller en kompetencegivende uddannelse, sammenlignet med personer med et mobilitetshandicap eller en sygdom som væsentligste handicap, som har grundskolen som højeste fuldførte uddannelse.

OPSUMMERING

Forrige afsnit har vist, at handicap og sværhedsgraden heraf har stor betydning for beskæftigelsessandsynligheden. Personer uden handicap eller længerevarende helbredsproblem er således oftere beskæftiget end personer med et mindre handicap eller længerevarende helbredsproblem og i særdeleshed end personer med et større handicap eller længerevarende helbredsproblem. Blandt personer med handicap er personer med en psykisk lidelse sjældnere beskæftiget end personer med en sygdom som væsentligste handicap, mens der ikke er forskel i beskæftigelsessandsynligheden mellem personer med enten et mobilitetshandicap, et sanse- og kommunikationshandicap eller en sygdom som væsentligste handicap. Afsnittet viste desuden, at uddannelsesniveauet og beskæftigelsessandsynligheden hænger stærkt sammen. Ikke overraskende fandt vi således, at beskæftigelsessandsynligheden gennemgående stiger i takt med niveauet for højeste fuldførte uddannelse. Dette gælder, både når vi ser på personer med og personer uden et handicap eller længerevarende helbredsproblem under ét, og når vi ser særskilt på personer med et handicap eller længerevarende helbredsproblem. Personer med en almen- og erhvervsgymnasial uddannelse er oftere beskæftiget end personer med grundskole som højeste fuldførte uddannelse. Analysen tyder på, at denne forskel mellem gymnasie- og grundskoleniveau er større blandt personer med handicap end blandt personer uden handicap.

BILAG

BILAG TIL KAPITEL 3

BILAGSTABEL B3.1

De hyppigst forekommende højeste fuldførte uddannelser blandt personer med handicap i alderen 16-64 år, som ikke fremgik af tabel 3.9. 2012. Procent.

	Personer med handicap
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb. Handel og kontor	
Kolonial (detailhandel)	8,7
Salgsassistent	8,8
Kontor all round	28,1
Øvrige Handel og kontor	54,4
I alt	100,0
Opvægtet antal personer	73.719
Uvægtet antal personer	336
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb. Bygge og anlæg	
Tømrer	24,2
I alt	100,0
Opvægtet antal personer	32.173
Uvægtet antal personer	140
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb. Jern og metal	
Automekaniker	31,2
I alt	100,0
Opvægtet antal personer	27.549
Uvægtet antal personer	117
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb. Sundhed	
Social- og sundhedshjælper	41,5
Social- og sundhedsassistent	26,6
I alt	100,0
Opvægtet antal personer	28.921
Uvægtet antal personer	133
Kort videregående uddannelse (KVU)	
Teknisk u.n.a.	44,8
I alt	100,0
Opvægtet antal personer	21.094
Uvægtet antal personer	110
Mellemlang videregående uddannelse (MVU). Pædagogisk	
Pædagog, prof.bach.	51,6
Folkeskolelærer, prof.bach.	39,5
I alt	100,0
Opvægtet antal personer	37.656
Uvægtet antal personer	198
Mellemlang videregående uddannelse (MVU). Sundhed	
Sygeplejerske, prof.bach.	64,0
I alt	100,0
Opvægtet antal personer	11.832
Uvægtet antal personer	72
Lang videregående uddannelse (LVU)	
Samfundsvidenskabelig	33,8
I alt	100,0
Opvægtet antal personer	19.405
Uvægtet antal personer	105

Anm.: Procentandelene er for populationen (dvs. det opvægtede antal personer).

BILAGSTABEL B3.2

Højeste fuldførte uddannelse særskilt for bopælsregion. Personer med handicap i alderen 16-64 år. 2012. Procent.

	Region Hovedstaden	Region Sjælland	Region Syddanmark	Region Midtjylland	Region Nordjylland
Grundskole (til og med 10. klasse)	37,7	35,9	42,0	43,9	38,5
Gymnasial uddannelse	7,9	5,1	5,1	4,9	4,2
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb	30,2	42,5	36,1	34,0	38,4
Kort videregående uddannelse (KVU)	4,0	2,7	3,6	3,5	5,6
Mellemlang videregående uddannelse (MVU) inkl. bacheloruddannelse	13,4	12,0	11,6	10,1	11,4
Lang videregående uddannelse (LVU) inkl. Ph.d.	6,8	1,9	1,5	3,6	1,8
I alt	100,0	100,1	99,9	100,0	99,9
Opvægtet antal personer	140.054	98.272	130.045	134.456	60.702
Uvægtet antal personer	619	424	643	666	284

Anm.: Forskellen i uddannelsesfordelingen mellem bopælsregioner er testet med en chi2-test.
Forskellen mellem Region Hovedstaden og hhv. Region Sjælland, Region Syddanmark og Region Nordjylland er signifikant på et 0,1-procents-niveau. Forskellen mellem Region Hovedstaden og Region Midtjylland er signifikant på et 1-procents-niveau. Forskellen mellem Region Sjælland og Region Midtjylland er signifikant på et 5-procents-niveau. Alle øvrige parvise forskelle er ikke signifikante.
Procentandelene er for populationen (dvs. det opvægtede antal personer). Procentandelene summer ikke alle steder til 100,0 på grund af afrunding.
Vi har taget udgangspunkt i Danmarks Statistiks uddannelsesgruppering på hovedgruppeniveau. Grundet et forholdsvis lille datagrundlag for højeste fuldførte uddannelse pr. bopælsregion har vi valgt at sammenlægge kategorierne "almen gymnasial uddannelse" og "erhvervsgymnasial uddannelse" (i tabellen benævnt "gymnasial uddannelse") samt lagt kategorien "bacheloruddannelse" ind under kategorien "mellemlang videregående uddannelse" (i tabellen benævnt "mellemlang videregående uddannelse (MVU) inkl. bacheloruddannelse").

BILAGSTABEL B3.3

Andelen, som er i gang med en kompetencegivende uddannelse, særskilt for bopælsregion. Personer med handicap i alderen 16-64 år. 2012. Procent.

	Region Hovedstaden	Region Sjælland	Region Syddanmark	Region Midtjylland	Region Nordjylland
Kompetencegivende uddannelse [a)]	62,1	55,1	61,2	56,8	40,3
Opvægtet antal personer	13.002	7.517	13.545	12.621	4.237
Uvægtet antal personer	95	52	101	104	32

Anm.: Forskellen i andelen, som er i gang med en kompetencegivende uddannelse, mellem bopælsregioner er testet to og to op mod hinanden med en chi^2-test. Ingen parvise forskelle er signifikante på et 5-procents-niveau eller derunder, dog er forskellen mellem Region Nordjylland og hhv. Region Hovedstaden og Region Syddanmark signifikant på et 10-procents-niveau.

Procentandelene er for populationen (dvs. det opvægtede antal personer).

Grundet et meget lille datagrundlag for igangværende uddannelse pr. bopælsregion har vi valgt at angive andelen, som er i gang med en kompetencegivende uddannelse, i stedet for niveauet for igangværende uddannelse..

Note: a) Kompetencegivende uddannelse omfatter igangværende uddannelse ud over almen- eller erhvervsgymnasialt niveau samt erhvervsfaglige grundforløb.

BILAGSTABEL B3.4

Andelen i beskæftigelse fordelt efter højeste fuldførte uddannelse. Personer uden handicap i alderen 16-64 år. 2012. Procent.

	Andel i beskæftigelse
Til og med 7. klasse	44,0
8. klasse	48,5
9. klasse	63,2
10. klasse	72,6
STX inkl. studenterkursus og adg.kurser til videregående udd.	70,2
HF	66,3
HHX	80,8
HTX inkl. adg.eksamen til ingeniøruddannelsen	66,7
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb. Handel og kontor	85,6
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb. Bygge og anlæg	82,9
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb. Jern og metal	87,1
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb. Sundhed	83,0
Erhvervsfagligt praktik- og hovedforløb. Øvrige [a)]	84,8
Kort videregående uddannelse (KVU)	89,2
Mellemlang videregående uddannelse (MVU). Pædagogisk	86,4
Mellemlang videregående uddannelse (MVU). Sundhed	91,6
Mellemlang videregående uddannelse (MVU). Øvrige [b)]	91,4
Bacheloruddannelse	72,6
Lang videregående uddannelse (LVU) inkl. Ph.d.	91,2
Opvægtet antal personer	2.699.405
Uvægtet antal personer	15.074

Anm.: Procentandelene er for populationen (dvs. det opvægtede antal personer).
Vi har taget udgangspunkt i Danmarks Statistiks uddannelsesgruppering på hovedgruppeniveau. Hvor datagrundlaget har muliggjort en finere opdeling, er desuden medtaget en række grupperinger på mellem- og undergruppeniveau.

Note a) Kategorien "Øvrige" indeholder et mindre antal personer med handicap på hhv. områderne: Pædagogisk, Grafisk, Teknik og industri i øvrigt, Service, Levnedsmiddel og husholdning, Jordbrug og fiskeri, Transport mv.
b) Kategorien "Øvrige" indeholder et mindre antal personer med handicap på hhv. områderne: Formidling og erhvervssprog, Kunstnerisk, Samfundsvidenskabelig, Teknisk, Levnedsmiddel og ernæring samt Transport mv.

BILAGSTABEL B3.5

Gennemsnitlige marginale effekter fra logistisk regression, der estimerer sandsynligheden for at være i beskæftigelse med interaktioner mellem handicap og uddannelse som forklarende variable. Personer med og personer uden handicap i alderen 16-64 år. 2012.

	Estimat	
Handicap	-0,2997	***
Mand	0,0339	***
Ugift	-0,0755	***
Dansk statsborger	0,1141	***
Alder (reference = 30-39 år)		
16-29 år	-0,1463	***
40-49 år	0,0386	**
50-64 år	-0,1291	***
Region (reference = Region Hovedstaden)		
Region Sjælland	-0,0188	
Region Syddanmark	-0,0147	
Region Midtjylland	-0,0146	
Region Nordjylland	-0,0279	*
Uddannelse (reference = Grundskole og forberedende uddannelse)		
Almen- og erhvervsgymnasial uddannelse	0,0617	***
Kompetencegivende uddannelse [a)]	0,1504	***
Interaktioner		
Handicap* Almen- og erhvervsgymnasial uddannelse	0,0804	**
Handicap* Kompetencegivende uddannelse	-0,0033	

Anm.: Test for signifikans: * angiver signifikans på et 5-procents-niveau, ** angiver signifikans på et 1-procents-niveau og *** angiver signifikans på et 0,1-procents-niveau.

Datagrundlag: 17.708 personer (uvægtet).

a) Kompetencegivende uddannelse omfatter alle fuldførte uddannelser ud over almen- eller erhvervsgymnasialt niveau.

LITTERATUR

Andersen, B.R. (1964): *Fysisk handicappede i Danmark. Nogle hovedresultater af undersøgelsen.* Bind II. København: Socialforskningsinstituttet. Publikation 16. Teknisk forlag.

Bengtsson, S. (1997): *Funktionshæmning i halvfemserne.* København: Socialforskningsinstituttet, 97:1.

Bengtsson, S. (2008): *Handicap og samfundsdeltagelse 2006*. København: Socialforskningsinstituttet, 08:18.

Beskæftigelsesministeriet (2004): *Handicap & job – en beskæftigelsesstrategi for personer med handicap*. København: Beskæftigelsesministeriet og Socialministeriet.

Beskæftigelsesministeriet (2009a): *Handicap & job – det kan lade sig gøre*. København: Beskæftigelsesministeriet.

Beskæftigelsesministeriet (2009b): *Unges uddannelse og tilknytning til arbejdsmarkedet. Analyserapport.* København: Beskæftigelsesministeriet.

Finansministeriet (2011). *Sammenhængen mellem uddannelse og erhvervsdeltagelse.* Arbejdspapir nr.: 24/2011.

Kjeldsen, M.M. & H.S. Houlberg & J. Høgelund (2013): *Handicap og beskæftigelse – udviklingen mellem 2002 og 2010*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 13:01.

Larsen B., A.B. Jonassen & J. Høgelund (2009): Personer med h*andicap: helbred, beskæftigelse og førtidspension 1995-2008*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 09:21.

Larsen, B. & J. Høgelund (2009): *Handicap og Beskæftigelse – udviklingen mellem 2002 og 2008*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 09:05.

Larsen B., H.K. Schademan & J. Høgelund (2008): *Handicap og beskæftigelse i 2006. Vilkår og betingelser for handicappede på det*. København: Socialforskningsinstituttet, 08:10.

Miiller, M., J. Høgelund & P.P. Geerdsen (2006): *Handicap og Beskæftigelse. Udviklingen mellem 2002 og 2005*. København: Socialforskningsinstituttet, 06:24.

Oliver, M. (1990): *The politics of disablement*. Basingstoke: Macmillan and St Martin's Press.

Robertson, S. (2006): 'I've been like a coiled spring this last week': embodied masculinity and health. *Sociology of Health and Illness,* 28(4): 433-456.

Social-, Børne- og Integrationsministeriet (2013): *Handicappolitisk handlingsplan 2013. Et samfund for alle*. København: Social-, Børne- og Integrationsministeriet.

Thomsen, L.B. & J. Høgelund (2011): *Handicap og beskæftigelse – udviklingen mellem 2002 og 2010*. København: SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd, 11:08.

World Health Organization (2001): *ICF. International Classification of Functioning, Disability and Health*. Tilgængelig på: hhtp://whqlibdoc.who.int/publications/2001/9241545429.pdf. Besøgt 9-9-2014.

SFI-RAPPORTER SIDEN 2013

SFI-rapporter kan købes eller downloades gratis fra www.sfi.dk. Enkelte rapporter er kun udkommet som netpublikationer, hvilket vil fremgå af listen nedenfor.

13:01 Kjeldsen, M.M., H.S. Houlberg & J. Høgelund: *Handicap og beskæftigelse. Udviklingen mellem 2002 og 2012*. 176 sider. ISBN: 978-87-7119-141-7. e-ISBN: 978-87-7119-142-4. Vejledende pris: 170,00 kr.

13:02 Liversage, A., R. Bille & V. Jakobsen: *Den danske au pair-ordning*. 281 sider. ISBN: ISBN 978-87-7119-143-1. e-ISBN: 978-87-7119-144-8. Vejledende pris 280,00 kr.

13:03 Oldrup, H., A.K. Høst, A.A. Nielsen & B. Boje-Kovacs: *Når børnefamilier sættes ud af deres lejebolig*. 222 sider. ISBN: 978-87-7119-145-5. e-ISBN: 978-87-7119-146-2. Vejledende pris: 220,00 kr.

13:04 Lausten, M., H. Hansen & V.M. Jensen: *God praksis i forebyggende arbejde – samlet evaulering af dialogprojektet. Dialoggruppe – om forebyggelse som alternativ til anbringelse*. 173 sider. ISBN: 978-87-7119-147-9. e-ISBN: 978-87-7119-148-6. Vejledende pris: 170,00 kr.

13:05 Christensen, E.: *Ilasiaq. Evaluering af en bo-enhed for udsatte børn.* 75 sider. ISBN: 978-87-7119-149-3. e-ISBN: 978-87-7119-150-9. Vejledende pris: 70,00 kr.

13:06 Christensen, E.: *Ilasiaq. Meeqqanut aarlerinartorsiortunut najugaqatigiiffimmik nalilersuineq.* 88 sider. ISBN: 978-87-7119-151-6. e-ISBN: 978-87-7119-152-3. Vejledende pris: 70,00 kr.

13:07 Lausten, M., D. Andersen, P.R. Skov & A.A. Nielsen: *Anbragte 15-åriges hverdagsliv og udfordringer. Rapport fra tredje dataindsamling af forløbsundersøgeslen af anbragte børn født i 1995.* 153 sider. ISBN: 978-87-7119-153-0. e-ISBN: 978-87-7119-154-7. Vejledende pris: 150,00 kr.

13:08 Luckow, S.T. & V.L. Nielsen: *Evaluering af ressource- og risikoskema. Tidlig identifikation af kriminalitetstruede børn og unge.* 90 sider. e-ISBN: 978-87-7119-156-1. Netpublikation.

13:09 Winter, S.C. & V.L. Nielsen (red.): *Lærere, undervisning og elevpræstationer i folkeskolen.* 265 sider. e-ISBN: 978-87-7119-158-5. Netpublikation.

13:10 Kjeldsen, M.M. & J. Høgelund: *Handicap og beskæftigelse i 2012. Regionale forskelle.* 59 sider. ISBN: 978-87-7119-159-2. e-ISBN: 978-87-7119-160-8. Vejledende pris: 60,00 kr.

13:11 Manuel, C. & A.K. Jørgensen: *Systematic review of youth crime prevention intervention – published 2008-2012.* 309 sider. e-ISBN: 978-87-7119-161-5. Netpublikation.

13:12 Nilsson, K. & H. Holt: *Halvering af dagpengeperioden og akutpakken. Erfaringer i jobcentre og A-kasser.* 80 sider. e-ISBN: 978-87-7119-162-2. Netpublikation.

13:13 Nielsen, A.A. & V.L. Nielsen: *Evaluering af projekt SAMSPIL. En udvidet mødregruppe til unge udsatte mødre.* 66 sider. e-ISBN: 978-87-7119-163-9. Netpublikation.

13:14 Graversen, B.K., M. Larsen & J.N. Arendt: *Kommunernes rammevilkår for beskæftigelsesindsatsen.* 146 sider. e-ISBN: 978-87-7119- 168-4. Netpublikation

13:15 Bengtsson, S. & S.Ø. Gregersen: *Integrerede indsatser over for mennesker med psykiske lidelser. En forskningsoversigt.* 106 sider. ISBN: 978-87-7119-169-1. e-ISBN: 978-87-7119-170-7. Vejledende pris: 100,00 kr.

13:16 Christensen, E.: *Ung i det grønlandske samfund. Unges holdning til og viden om sociale problemer og muligheder.* 58 sider. e-ISBN: 978-87-7119-171-4. Netpublikation.

13:17 Christensen, E.: *Kalaallit inuiaqatigiivini inuusuttuaqqat. Inuusuttuaqqat inoqatigiinnermi ajornartorsiutit periarfissallu pillugit ilisimasaat isummertariaasaallu.* 66 sider. e-ISBN: 978-87-7117-172-1. Netpublikation.

13:18 Vammen, K.S. & M.N. Christoffersen: *Unges selvskade og spiseforstyrrelser. Kan social støtte gøre en forskel?* 156 sider. ISBN: 978-87-7119-173-8. e-ISBN: 978-87-7119-174-5. Vejledende pris: 150,00 kr.

13:19 Fridberg, T. & M. Damgaard: *Volunteers in the Danish Home Guard 2011*. 120 sider. ISBN: 978-87-7119-175-2. e-ISBN: 978-87-7119-176-9.

13:20 Luckow, S.T., T.B. Jakobsen, A.P. Langhede & J.H. Pejtersen: *Bedre overgange for udsatte unge. Midtvejsevaluering af efterværnsinitiativet 'Vejen til uddannelse og beskæftigelse'*. 98 sider. ISBN: 978-87-7119-177-6. e-ISBN: 978-87-7119-178-3. Vejledende pris: 90,00 kr.

13:21 Benjaminsen, L. & H.H. Lauritzen: *Hjemløshed i Danmark 2013. National kortlægning.* 182 sider. ISBN: 978-87-7119-179-0. e-ISBN: 978-87-7119-180-6. Vejledende pris: 180,00 kr.

13:22 Jacobsen, S.J., A.H. Klynge & H. Holt: *Øremærkning af barsel til fædre. Et litteraturstudie.* 82 sider. ISBN: 978-87-7119-181-3. e-ISBN: 978-87-7119-182-0. Vejledende pris: 80,00 kr.

13:23 Thuesen, F., H.B. Bach, K. Albæk, S. Jensen, N.L. Hansen & K. Weibel: *Socialøkonomiske virksomheder i Danmark. Når udsatte bliver ansatte*. 216 sider. ISBN: 978-87-7119-183-7. e-ISBN: 978-87-7119-184-4. Vejledende pris: 210,00 kr.

13:24 Larsen, M. & H.S.B. Houlberg: *Lønforskelle mellem mænd og kvinder 2007-2011*. 176 sider. ISBN: 978-87-7119-185-1. e-ISBN: 978-87-7119- 186-8. Vejledende pris: 170,00 kr.

13:25 Larsen, M. & H.S.B. Houlberg: *Mere uddannelse, mere i løn?* 50 sider. e-ISBN: 978-87-7117-188-2. Netpublikation.

13:26 Damgaard, M., Steffensen, T. & S. Bengtsson: *Hverdagsliv og levevilkår for mennesker med funktionsnedsættelse. En analyse af sammenhænge mellem hverdagsliv, samliv, udsathed og type og grad af funktionsnedsættelse.* 193 sider. ISBN: 978-87-7119-189-9. e-ISBN: 978-87-7119-190-5. Vejledende pris: 190,00 kr.

13:27 Holt, H. & K. Nilsson: *Arbejdsfastholdelse af skadelidte medarbejdere. Virksomhedernes rolle og erfaringer.* 100 sider. ISBN: 978-87-7119-191-2. e-ISBN: 978-87-7119-192-9. Vejledende pris: 100,00 kr.

13:28 Rosdahl, A., T. Fridberg, V. Jakobsen & M. Jørgensen: *Færdigheder i læsning, regning og problemløsning med IT i Danmark*. 410 sider. ISBN: 978-87-7119-193-6. e-ISBN: 978-87-7119-194-3. Vejledende pris: 400,00 kr.

13:29 Rosdahl, A., T. Fridberg, V. Jakobsen & M. Jørgensen: *Færdigheder i læsning, regning og problemløsning med IT i Danmark. Sammenfatning af resultater fra PIAAC*. 62 sider. ISBN: 978-87-7119-195-0. e-ISBN: 978-87-7119-196-7. Vejledende pris: 60,00 kr.

13:30 Christensen, E.: *Børn i Mælkebøtten. Fra socialt udsat til mønsterbryder*? 125 sider. ISBN: 978-87-7119-197-4. e-ISBN: 978-87-7119- 198. Vejledende pris: 120,00 kr.

13:31 Christensen, E.: *Meeqqat Mælkebøttenimiittut. Isumaginninnikkut aarlerinartorsiortumiit ileqqunik allanngortitsisumut?* 149 sider. ISBN: 978-87-7119-199-8. e-ISBN: 978-87-7119- 200-1. Vejledende pris: 140,00 kr.

13:32 Bengtsson, S., H.E.D. Jørgensen & S.T. Grønfeldt: *Sociale tilbud til mennesker med sindslidelse. Den første kortlægning på personniveau*. 130 sider. ISBN: 978-87-7119-201-8. e-ISBN: 978-87-7119- 202-5. Vejledende pris: 130,00 kr.

13:33 Benjaminsen, L., J.F. Birkelund & M.H. Enemark: *Hjemløse borgeres sygdom og brug af sundhedsydelser*. 206 sider. ISBN: 978-87-7119-203-2. e-ISBN: 978-87-7119-204-9. Vejledende pris: 200,00 kr.

13:34 Larsen, L.B. & S. Bengtsson: *Talblindhed. En forskningsoversigt*. 175 sider. ISBN: 978-87-7119-205-6. e-ISBN: 978-87-7119- 206-3. Vejledende pris: 170,00 kr.

13:35 Larsen, M.: *Lønforskelle mellem mænd og kvinder i industrien. Medarbejdere med håndværkspræget arbejde eller operatør- og monteringsarbejde.*978-87-7119-207-0. Netpublikation.

13:36 Bille, R., M.R. Larsen, J. Høgelund & H. Holt: *Falcks partnerskabsmodel på sygedagpengeområdet. Evaluering af et offentligt-privat samarbejde*. 234 sider. ISBN: 978-87-7119-208-7. e-ISBN: 978-87-7119-209-4. Vejledende pris: 230,00 kr.

13:37 Kjeldsen, M.M. & J. Høgelund: *Effektmåling af Forebyggelsesfondens projekter*. 96 sider. ISBN: 978-87-7119-210-0. e-ISBN: 978-87-7119-211-7. Vejledende pris: 90,00 kr.

13:38 Björnberg, U. & M.H. Ottosen (red.): *Challenges for Future Family Policies in the Nordic Countries*. 260 sider. ISBN: 978-87-7119-212-4. e-ISBN: 978-87-7119- 213-1. Vejledende pris: 250,00 kr.

13:39 Christoffersen, M.N. & A. Højen-Sørensen: *Børnehavens normeringer. En forskningsoversigt over opgørelsesmetoder.* 116 sider. e-ISBN: 978-87-7119-214-8. Netpublikation.

13:40 Holt, H., V. Jakobsen & S. Jensen: *Virksomheders sociale engagement. Årbog 2013*. 170 sider. ISBN: 978-87-7119-216-2. e-ISBN: 978-87-7119-217-9. Vejledende pris: 170,00 kr.

13:41 Aner, L.G., A. Høst, W. Alim, A. Amilon, I.K. Nielsen & C.L. Rasmussen: *Boligsociale indsatser og huslejestøtte. Midtvejsevaluering af Landsbyggefondens 2006-2010 pulje*. 220 sider. ISBN: 978-87-7119-218-6. e-ISBN: 978-87-7119-219-3. Vejledende pris: 220,00 kr.

13:42 Bengtsson, S. & S.G. Knudsen: *Integration af behandling og social indsats over for personer med sindslidelse. Evaluering af seks forsøg*. 124 sider. ISBN: 978-87-7119-220-9. e-ISBN: 978-87-7119-221-6. Vejledende pris: 120,00 kr.

14:01 Bach, H.B. & M.R. Larsen: *Dagpengemodtageres situation omkring dagpengeophør*. 135 sider. e-ISBN: 978-87-7119-223-0. Netpublikation.

14:02 Loft, L.T.G.: *Parinterventioner og samlivsbrud. En systematisk forskningsoversigt*. 81 sider. e-ISBN: 978-87-7119-225-4. Netpublikation.

14:03 Aner, L.G. & H.K. Hansen: *Flytninger fra byer til land- og yderområder. Højtuddannede og socialt udsatte gruppers flytninger fra bykommuner til land- og yderkommuner – Mønstre og motiver*. 169 sider. e-ISBN: 978-87-7119-226-1. Netpublikation.

14:04 Christensen, E.: *2 år efter starten på Nakuusa*. 57 sider. e-ISBN: 978-87-7119-228-5. Netpublikation.

14:05 Christensen, E.: *NAKUUSAP aallartimmalli ukiut marluk qaangiunneri*. 61 sider. e-ISBN: 978-87-7119-230-8. Netpublikation.

14:06 Bengtsson, S., L.B. Larsen & M.L. Sommer: *Døvfødte børn og deres livsbetingelser*. 147 sider. ISBN: 978-87-7119-232-2. e-ISBN: 978-87-7119-233-9. Vejledende pris: 140,00 kr.

14:07 Larsen, L.B., S. Bengtsson & M.L. Sommer: *Døve og døvblevne mennesker. Hverdagsliv og levevilkår*. 169 sider. ISBN: 978-87-7119-234-6. e-ISBN: 978-87-7119-235-3. Vejledende pris: 160,00 kr.

14:08 Oldrup, H. & A.-K. Højen-Sørensen: *De aldersopdelte fokusområder i ICS. Kvalificeringen af den socialfaglige metode*. 189 sider. e-ISBN: 978-87-7119-236-0. Netpublikation.

14:09 Fridberg, T. & L.S. Henriksen: *Udviklingen i frivilligt arbejde 2004-2012*. 304 sider. ISBN: 978-87-7119-237-7. e-ISBN: 978-87-7119-238-4. Vejledende pris: 300,00 kr.

14:10 Lauritzen, H.H.: *Ældres ressourcer og behov i perioden 1997-2012. Nyeste viden på baggrund af ældredatabasen*. 142 sider. ISBN: 978-87-7119-239-1. e-ISBN: 978-87-7119-240-7. Vejledende pris: 140,00 kr.

14:11 Larsen, M.R. & J. Høgelund: *Litteraturstudie af handicap og beskæftigelse*. 202 sider. ISBN: 978-87-7119-241-4. e-ISBN: 978-87-7119-242-1. Vejledende pris: 200,00 kr.

14:12 Bille, R. & H. Holt: *Kommunal praksis på arbejdsskadeområdet. En kvalitativ analyse af fire jobcentres håndtering af arbejdsskader*. 102 sider. ISBN: 978-87-7119-243-8. e-ISBN: 978-87-7119-244-5. Vejledende pris: 100,00 kr.

14:13 Rosdahl, A.: *Fra 15 år til 27 år. PISA 2000-eleverne i 2011/12*. 160 sider. ISBN: 978-87-7119-245-2. e-ISBN: 978-87-7119-246-9. Vejledende pris: 160,00 kr.

14:14 Bengtsson, S., K. Bengtsson, A.A. Kjær, M. Damgaard, C. Kolding-Sørensen. *Hvilken forskel gør en tilkendelse af førtidspension?* 144 sider. ISBN: 978-87-7119-247-6. e-ISBN: 978-87-7119-248-3. Vejledende pris: 140,00 kr.

14:16 Weatherall, C.D., H.H. Lauritzen, A.T. Hansen & T. Termansen: *Evaluering af "Fast tilknyttede læger på plejecentre". Et pilotprojekt*. 160 sider. ISBN: 978-87-7119-250-6. e-ISBN: 978-87-7119-251-3. Vejledende pris: 160,00 kr.

14:17 Pontoppidan, M., N. K. Niss: *Instrumenter til at måle små børns trivsel*. 78 sider. e-ISBN: 978-87-7119-252-0. Netpublikation

14:18 Ottosen, M.H., A. Liversage & R.F. Olsen: *Skilsmissebørn med etnisk minoritetsbaggrund*. 256 sider. ISBN: 978-87-7119-253-7. e-ISBN: 978-87-7119- 254-4. Vejledende pris: 250,00 kr.

14:19 *Antidemokratiske og ekstremistiske miljøer i Danmark. En kortlægning*. 86 sider. E-ISBN: 978-87-7119-255-1, Netpublikation

14:20 Amilon, A.G., P. Rotger & A.G. Jeppesen: *Danskernes pensionsopsparinger og indkomster 2000-2011*. 160 sider. ISBN: 978-87-7119-256-8. e-ISBN: 978-87-7119-257-5. Vejledende pris: 160,00 kr.

14:21 Jonasson, A.B.: *Konsekvenser af dagpengeperiodens halvering*. 112 sider. ISBN: 978-87-7119-258-2. e-ISBN: 978-87-7119- 259-9. Vejledende pris: 100,00 kr.

14:22 Siren, A., & S.G. Knudsen: *Ældre og digitalisering. Holdninger og erfaringer blandt ældre i Danmark*. 128 sider. ISBN: 978-87-7119-260-5. e-ISBN: 978-87-7119-262-2. Vejledende pris: 120,00 kr.

14:23 Christoffersen, M.N., A.-K. Højen-Sørensen & L. Laugesen: *Daginstitutionens betydning for børns udvikling. En forskningsoversigt*. 192 sider. ISBN: 978-87-7119-266-7. e-ISBN: 978-87-7119- 262-9. Vejledende pris: 190,00 kr.

14:24 Keilow, M., A. Holm, S. Bagger & S. Henze-Pedersen: *Udvikling af trivselsmålinger i folkeskolen. En pilotundersøgelse*. 180 sider. e-ISBN: 978-87-7119-263-6. Netpublikation.

14:25 Christensen, C. P., I. G. Andersen, P. Bingley & C. S. Sonne-Schmidt: *Effekten af It-støtte på elevers læsefærdigheder*. 80 sider. ISBN: 978-87-7119-264-3. e-ISBN: 978-87-7119-265-0. Vejledende pris: 80,00 kr.

14:26 Larsen, M.R. & J. Høgelund: *Handicap, uddannelse og beskæftigelse*. 78 sider. e-ISBN: 978-87-7119- 267-4. Netpublikation

HANDICAP, UDDANNELSE OG BESKÆFTIGELSE

Denne rapport belyser uddannelsesniveauet og uddannelsesaktiviteten og beskæftigelsen blandt personer med handicap. Den giver en detaljeret, landsdækkende beskrivelse af, hvilke uddannelser personer med handicap har og er i gang med, og hvor ofte personer med forskellige uddannelser er beskæftiget.

Der er en væsentlig mindre andel blandt personer med et handicap der har en kompetencegivende uddannelse eller er i gang med en sammenlignet med personer uden handicap.

Rapporten viser, at for stort set alle uddannelsesniveauer er beskæftigelsesandelen væsentlig lavere blandt personer med handicap end blandt personer uden handicap. Rapportens resultater tyder dermed på, at der er et potentiale for en bedre udnyttelse af de uddannelseskompetencer, som ikke-beskæftigede personer med handicap har, og dermed for en samfundsmæssig gevinst.

Sandsynligheden for at være i beskæftigelse vokser med uddannelsens længde. Blandt personer med handicap er beskæftigelsesandelen fx 31 pct. for personer med 9. klasse, 55 pct. for personer med en handels- og kontoruddannelse og 73 pct. for personer med en mellemlang videregående uddannelse som højeste fuldførte uddannelse.

Rapporten er bestilt og finansieret af Kvalitets- og Tilsynsstyrelsen under Undervisningsministeriet.

SFI – Det Nationale Forskningscenter for Velfærd
14:26
ISSN: 1396-1810